

حکومتی هەرێما کوردستانی
وەزارەتی پەروردی - ریقابریا گشتی پاپۆگام و چاپەمنان

گ

زانست بو هەمووان

پۆلا دووئی یا بنهپهتی

پەرتووکا قوتایی

ھەلسەنگاندنا زانستى
ساميە حنا بتو

وەرگىران و گونجاندن
ساميە حنا بتو
ھلات صديق محمد
مسعود موسى احمد

پېداچوونا چاپىرنى
ساميە حنا بتو

پېداچوونا زمانى
عبدالستار فتاح حسن

سەرپەرشتى ھونەرى يى چاپى
عثمان پيرداود كواز
سعد محمد شريف صالح

نافه‌رۆك

يەكەيا نىڭىز

٥

زانستىن زىنده وەرى

- پشقا ١ گيانەوەر و رووهك گەشى دەن و دەيىنە
گوهورىن
پشقا ٢ مروف گەشى دەت و دەيىتە گوهورىن
پشقا ٣ زىنده وەران پىدۇقى ب ھەقدۇو ھەنە
چالاکى بۇ مال يان بۇ قوتابخانى

يەكەيا دووسى

٥٩

زانستىن ئەردى

- پشقا ١ داھاتىن ئەردى
ئاسمان
پشقا ٢ چالاکى بۇ مال يان بۇ قوتابخانى

يەكەيا سېيىنى

٩٥

زانستىن فيزيايى

- پشقا ١ تىبىنېكىندا ماددهى و پىقانا وى
پشقا ٢ گوهورپىنلىن ماددهى
پشقا ٣ دەنگ
چالاکى بۇ مال يان بۇ قوتابخانى

١٤٣

ساخلەمیامە

١٤٩

پىناسە

زانستىن زىنده وەرى

يەكە يائىكى

٧

پرۇژى يەكە يى

٨

گيانەوەر و رووهك گەشى دكەن و دھىنە گوھۆرىن

پشقا ١

٩

وانەيا ١ - زقروكا ژيانا هندەك گيانەوەران چىيە؟

١٦

وانەيا ٢ - چەوا رووهك گەشى دكەن و دھىنە گوھۆرىن؟

٢٠

پىداچوونا پشكى

٢٢

مروقق گەشى دكەت و دھىتە گوھۆرىن

پشقا ٢

٢٤

وانەيا ١ - چەوا گەشى دكەم؟

٢٨

وانەيا ٢ - چەوا خۆراك هارىكارىيىا من دكەت دگەشە كرنىد؟

٣٢

وانەيا ٣ - چەوا دل و سىھىن من كاردكەن؟

٣٨

پىداچوونا پشكى

٤٠

زىنده وەران پىدىقى ب ھەقدوو ھەنە

پشقا ٣

٤٢

وانەيا ١ - چەوا گيانەوەر و رووهك هارىكارىيىا ھەقدوو دكەن؟

٤٦

وانەيا ٢ - پىدىقىيىن مروققى ب گيانەوەران و رووهكان چىيە؟

٥٠

وانەيا ٣ - هندەك خۆ گونجاندىن گيانەوەران چنە؟

٥٦

پىداچوونا پشكى

٥٨

چالاكى بۆ مال يان بۆ قوتابخانى

پەكەيى دووچىزىن ئەردى

٦١

پەرۋىزى يەكەيى

٦٢

داھاتىن ئەردى

پشقا ١

٦٤

وانەيىا ١ - داھاتىن ئەردى چىنە؟

٦٨

وانەيىا ٢ - ئاڭ ل كىقە هەيمە؟

٧٢

وانەيىا ٣ - ھەوا ل كىقە هەيمە؟

٧٦

وانەيىا ٤ - چەوا داھاتىن ئەردى دپارىزىن؟

٨٠

پىداجۇونا پشكى

٨٢

ئاسمان

پشقا ٢

٨٤

وانەيىا ١ - د ئاسمانىدا ج دېيىن؟

٨٨

وانەيىا ٢ - شەق و رۆز چەوا رويدەن؟

٩٢

پىداجۇونا پشكى

٩٤

چالاکى بۇ مال يان بۇ قوتابخانى

یەکەیا سیئی

٩٧

پروژى یەکەيى

٩٨

تىبىينىكىدا ماددهى و پىقانى وى

١٠٠

وانەيا ١ - مادده چىيە؟

١٠٤

وانەيا ٢ - چەوا دى ماددهى پىقىن ؟

١١٠

پىداقۇونا پشکى

١١٢

گوهورىنىن ماددهى

١١٤

وانەيا ١ - چەوا دۆخى ئاقى، دهىتە گوهورىن؟

١٢٠

وانەيا ٢ - چەوا مادده دهىتە گوهورىن؟

١٢٦

پىداقۇونا پشکى

١٢٨

دەنگ

١٣٠

وانەيا ١ - دەنگ چىيە ؟

١٣٦

وانەيا ٢ - ئەو دەنگىن ئاميرىن مۆزىكى پەيدا دەن چنە؟

١٤٠

پىداقۇونا پشکى

١٤٢

چالاكى بۇ مال يان بۇ قوتا بخانى

١٤٣

ساخله ميامە

١٤٩

پىناسە

پشكا ١

پشكا ٢

پشكا ٣

زانستیّن زینت و هری

گيانه وەر و رووھك گەشى دكەن و دھينە پشقا ۱

گوهۇرین ۸

مرۇق گەشى دكەت و دھىتە گوهۇرین ۲۲ پشقا ۲

زىنده وەران پىدەقى ب ھەقدوو ھەنە ۴۰ پشقا ۳

چالاکى بۇ مال يان بۇ قوتا بخانى ۵۸

پەرقەزى يەكەيى

پەرتۈوكەكى دى ئامادە كەم تىدا دى دىيار كەم كا چەوا توق گەشى
دكەن يان چەوا گيانه وەر گەشى دكەن.

گپانه و هر و رووھک گەشى دكەن و دەھىنە گوھۇرپىن

پشا

۱

زاراڭ

زقپوكا ژيانى

كرمۆك

پېكۈرە

سەرمىكۈتە

خوييىن حەليايى

تىفكلى تۆقى

نەمام

ئەرى تۆ دزانى؟

كرمى ئارميشى ئىكە ڙ قوناغىين زقپوكا ژيانا پەلاتىنكا ئارميشى، ئەو دەمى خۆ دبورىنىت بخوارنا بەلگىن تويا (التوت) دا گەشى بکەت، پاشى دھىتە گوھۇرپىن بو قوناغا لدويدىدا ڙ زقپوكا ژيانى.

ئەریٽ تو دزانى؟

ئەوا د ناقبەرا ددانىيىن

تەدا دمەنیت دەھمى

گەنمۇكىن بىزارتى دخوى

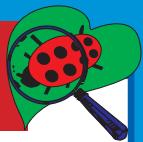
تىفكلى توقييە.

زقروکا ژيانا هندهك

گيانه و هران چييه؟

لى ڦه دکولم

زقروکا ژيانا بهقى

ئەز پىدّقى ب ڦان تشتامە:

كارتىن ويئهيان

دې دياردكەم بوجى كارتىن
من ب ڦى شىوهى د
ريکخستىنه ؟

كارتىن ويئهيان دې ب رىز
رېڭ ئىخىم تىدا دياردكەم كا
چەوا بهق دھىتە گوهورىن
لدهمى گەشەكرنىدا.

شارەزايىن كرييارين زانستى

دەمى كارتىن ويئهيان رىزدكەم و
ريکدئىخىم كا بۇ جارا ئىكى ج
رويدەت پاشى يا دووپە هەتا يا
دوماهىي:

چەوا گيانه وەر گەشى دكەن و دھىنە گوھۆرىن؟

تىشكى فىلى گەشى دكەت و دھىتە گوھۆرىن. ھەتا وەكى دەيك و بابىن خۆلىيەت، ھەروهسا تىشكىن وەردەكان گەشى دكەن و دھىنە گوھۆرىن ھەتا وەكى دەيك و بابىن خۆلىدھىن. ئەو قوناغىن جودايىن گيانه وەر تىدا دەريازدبىت ھەر ژ دايىكبۇونى ھەتا مىدنى، دېيىزنى زقۇوكا ژيانى.

چهوا په لاتینک گهشی دکهت؟

په لاتینک میروویه که چهند جاران دهیته گوهورین بهری ببیته
میروویه کا پیگه ههشتی کو په رین رهنجین ههبن، ژيانا په لاتینکی
ژ هیکی دهست پیدکهت، **کرموک** دناف هیکیدا پهیدا دبیت و پاشی
دتروکیت، و ژی دهیته دهري. کرموک به لگین رووه کی دخوت و مهزن
دبیت.

۲ کرموک

۱ هیک (خهرز)

دەركەفتا پەلاتىنکى ٤

قۆزاخە، پىكۈرە دناڭ دايە. ٣

كرمۇك ژ خواردنى رادوھستىت ول دور خو
بەرگەكى (تىفكلەكى) ستوير دچنىت و خۇ پى دادپوشىت دېيىزنى
«قۆزاخە» ئەقە ژى دەھىتە گوهۆرىن بۇ، **پىكۈرە**. پىكۈرە ھىدى
ھىدى دناڭ قۆزاخىدا دەھىتە گوهۆرىن بۇ پەلاتىنک، پاشى دى ژى
دەركەقىت و فريت، پاشى پەلاتىنک دى خەرزى «ھىڭ» دانىت و
سەروژنۇي زقىرۇك دى دەستىپىكەتهقە.

پەلاتىنکەكا پىگەھەشتى ٥

بەق چەوا گەشى دكەت؟

بەق گيانه وەرەكى هشکارىيە. چەند جاران بەق دهىتە گوھۇرىن بەرى پىيىن پاشىي بۆ دەربەكەقنى و ببىتە بەقەكا پىيگەھشتى . بەق ھىكىن خۆ دناف ئاقيىدا د دانىت و دتروكىت بو سەرمىكوت. سەرمىكوتى كوريەكا (كلك) ھەي ھارىكارىيَا وى دكەت بۆ لقىنى، و رېشۇو ھارىكارىيَا وى دكەن بۆ ھەناسەدانى دئاقيىدا. سەرمىكوتە خۇراكى دخوت و گەشى دكەت و مەزن دبىت و پىيىن پاشىي بۆ وى دەردكەقنى.

سەرمىڭوت د گوھۇرىنىدە بەردىۋام دبىت . پىيىن پىشىي بۆ دروست دىن، هەروەسا جوتهكى سىھان بۆ ھەناسى پەيدا دىن. كوريا وى بەرە بەرە كورت دبىت ھەتا دبىتە بەقەكا پىڭەھەشتى. و دچىتە ھشکاتىي و ھەناسى دكەت و ھىشتا مەزن دبىت. پاشى بەقا مى دەست ب ھىڭ دانانى دكەت و دووبارە زقۇركا ژيانا وى دى دەستپىڭەتەقە.

ھزىرىدەم

۱. ب رىز قۇناغىن زقۇركا ژيانا پەلاتىنكى دى ھەڙمىرم.
۲. بەشىن لەشى سەرمىڭوتى ئەۋىن د بەقا پىڭەھەشتىدا نەبن چنە؟ روڭى وان چنە؟

٤

پىيىن پىشىي
سەرمىڭوتى گەشى
دكەن و بەرە بەرە
كوريا وى نامىنىت

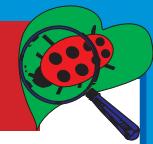
٥

بەقەكا پىڭەھەشتى

چهوا رووهک گهشی دکهن و دهینه گوهورین؟

لی ڦه دکولم

ئهوا رووهکی پيڏقى پى ههى

ئهـز پـيـڏقـى بـ ڦـان تـشـتاـ مـهـ

پـيـڙـقـيسـ

چ ل رووهکی دهـيـتـ؟		
بـهـرـوارـ	رووهـكـ لـ گـهـلـ نـاقـىـ	رووهـكـ بيـ نـافـ

خـشـتهـ

پـهـرـاخـهـكـ هـنـدـهـكـ ئـاـفـ

تـيـڏـابـيـتـ

دوـ روـوهـكـ

۱

هـهـرـدوـ روـوهـكـانـ دـيـ دـهـمـهـ بـهـرـ

روـناـهـيـ.

روـوهـكـهـكـيـ دـيـ ئـاـقـدهـمـ وـ

پـيـشـبـيـنـيـ دـكـهـمـ دـيـ چـ روـيـدـهـتـ.

شارـهـ زـايـينـ كـريـارـينـ زـانـسـتـىـ

دهـمـيـ سـهـرـنـجـاـ روـوهـكـيـ دـكـهـمـ
هـهـسـتـيـنـ بـيـنـيـنـ وـ دـهـسـتـ لـيـدانـ وـ
بـيـهـنـكـرـنـيـ دـيـ بـكـارـئـيـنـ.

سـهـرـنـجـاـ هـهـرـدوـ روـوهـكـانـ

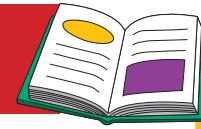
۲

دـكـهـمـ هـمـيـ روـڙـانـ بـوـ دـهـمـيـ

حـهـفـتـيـهـكـيـ.ـ تـيـبـيـنـيـنـ خـوـ دـيـ

لـ سـهـرـ خـشـتـهـيـ تـوـمـارـكـهـمـ .

۱۶

رپلی پشکین رووهکى

رووهک پېدۇقى ب رۇناھىيى و هەواي و ئاڭى ھەمە بۇ گەشەكىنى،

رووهک پېدۇقى ب خوييىن حەليايى يىن دناف ئاخىدا ھەنە.

دەمى رووهک پېدۇقىيىن خۆ دابىن دكەت دى گەشى كەت و دەتىتە
گوھۇرىن.

■ رپلی ھەريشكە كى ژپشکين
رووهكى چىيە؟

بەلگ رۇناھىيى و هەواي و ئاڭى و
خوييىن حەليايى بكاردىئىنىت دا
خۇراكى بۇ رووهكى دروست بكەت

گول بەرى بەرەم دئىنىت،
ئەوان تۆق دنافدا ھەمە.

قەد لق و بەلگ و گول و بەرى
ھەلدگىرت، و ئاڭى و ماددىن خۇراكى
بۇ ھەمى پشکىن رووهكى ۋەدگوھىزىت.

رە رووهكى جىڭىردىكەت، و ئاڭى و
خوييىن حەليايى ژ ئاخى دمىزىت.

چهوا رووهک ژ توّقى گەشى دكەن؟

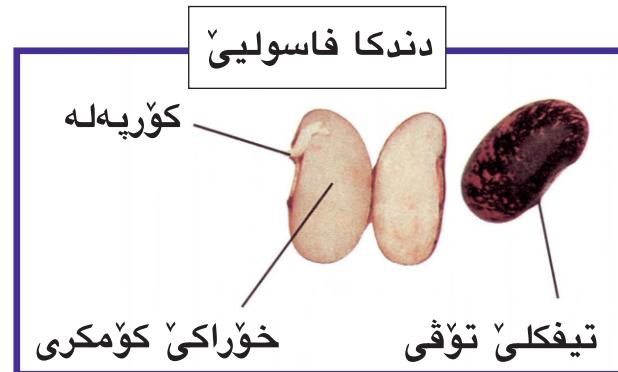
توّق ژ چەند پشكان پىيّكدهىت

پترىا توّقان تيفكلەكى دادپوّشىت دبىرّنى **تيفكلى توّقى** دا وان دپارىزىت. توّق ژ خوراكى كۆمكى و كۆرپەلەمى پىيّكدهىت، كۆرپەلە خوراكى كۆمكى بكاردئىنەت دا گەشى بکەت. توّق شىن دبىت دەمى ئاف و گەرمى دەست بکەقىت. دەسپىيّكى رە بهرهق خوارى گەشى دكەت، پاشى قەد بهرهق سەرى گەشى دكەت.

دبىرّنە رووهكى پەيدا بۇوى **نەمام**.

نەمام - ژىي ١٥ رۈزه

نەمام - ژىي ٤ رۈزه

نه مام گهشی دکهت و دهیته گوهورین
ههتا دبیته رووهک کو قهه و بهلگ
پهیدا دبن. دهمی گهشا رووهکی ته مام
دبیت. گولین وان بهران بهره مدئینن
کو توّق دنا قد اهه يه.

هز رد که م

۱. رووهک پیدقی ب چیه دا گهشی

بکهت؟

۲. بهشین جودایین توّقی بزمیره.

ئەوا ئەز دزانم دى بىّزم

۱. زقروکا ژيانا گيانه وەرى ئەۋى وىنەيى لايى راستى چىيە؟
۲. بە حسى قۇناغىن گەشە كرنا رووهكى ل وىنەيى لايى چەپى بکە.

زاراف

پەيڭ يان دەستەوازىن گونجاي بۆ ۋان ۋالاھىيان دى ھەلبىزىم:

كىرمۇك - تىفكلى تۈقى - پىكورە - نەمام - سەرمىكوتە - زقروکا ژيانى

۱. _____ ئەو رېكە يا گيانه وەر تىدا گەشى دكەت و دھىتە گوھۆرپىن.
۲. _____ . ھىڭكە پەلاتىنكى دتروكىت بۆ پەيدابۇونا _____ .
۳. دەمى كىرمۇك قۆزاخەكا ستويىل دور خۆ دچنىت دھىتە گوھۆرپىن بۆ . _____ .
۴. ژ تروكىنە ھىڭكە بەقى ، _____ . پەيدا دبىت.
۵. پىتىيا تۆغان تىفكلەكى ھەى د پارىزىت دبىزنى . _____ .
۶. دەمى تۆق شىن دبىت، دبىزنى رووهكى نوى . _____ .

شاره‌زایین کریارین زانستی بکار دئینم

۱. **ب ریز دی ریک ئیخ** بالنده ل دهمی گەشە كرنىدا دھىتە گوهورىن.
۲. وىنە ب ریز دی ریک ئیخ، ب شىوه يەكى دا زقروكَا ژيانا بالندەي تىدا ديار بکەت.

ج.

ب.

أ.

۳. **تىپىنى دكەم** خشته يەكى دى ئاماذهكەم وەكى ۋى خشته يىل خوارى تۆقىن رووهكى جۆرا و جۆر دى ب خشته يقە نويسيينم. دى تىپىنيا تۆقان كەم و تىپىنىيەن خۆ دى نقىسم. پشتى هنگى برهخ هەر تۆقەكى دى ناقى وى رووهكى نقىسم ئەۋى ئەو تۆق ژى دھىت.

جۆرى رووهك	تىپىنىيەن من	تۆق

مرؤوف گهشی دکهت و دهیتنه گوهورین

پشا

۲

زاراف

دادانین هه میشه یی

وزه

دل

سیهان

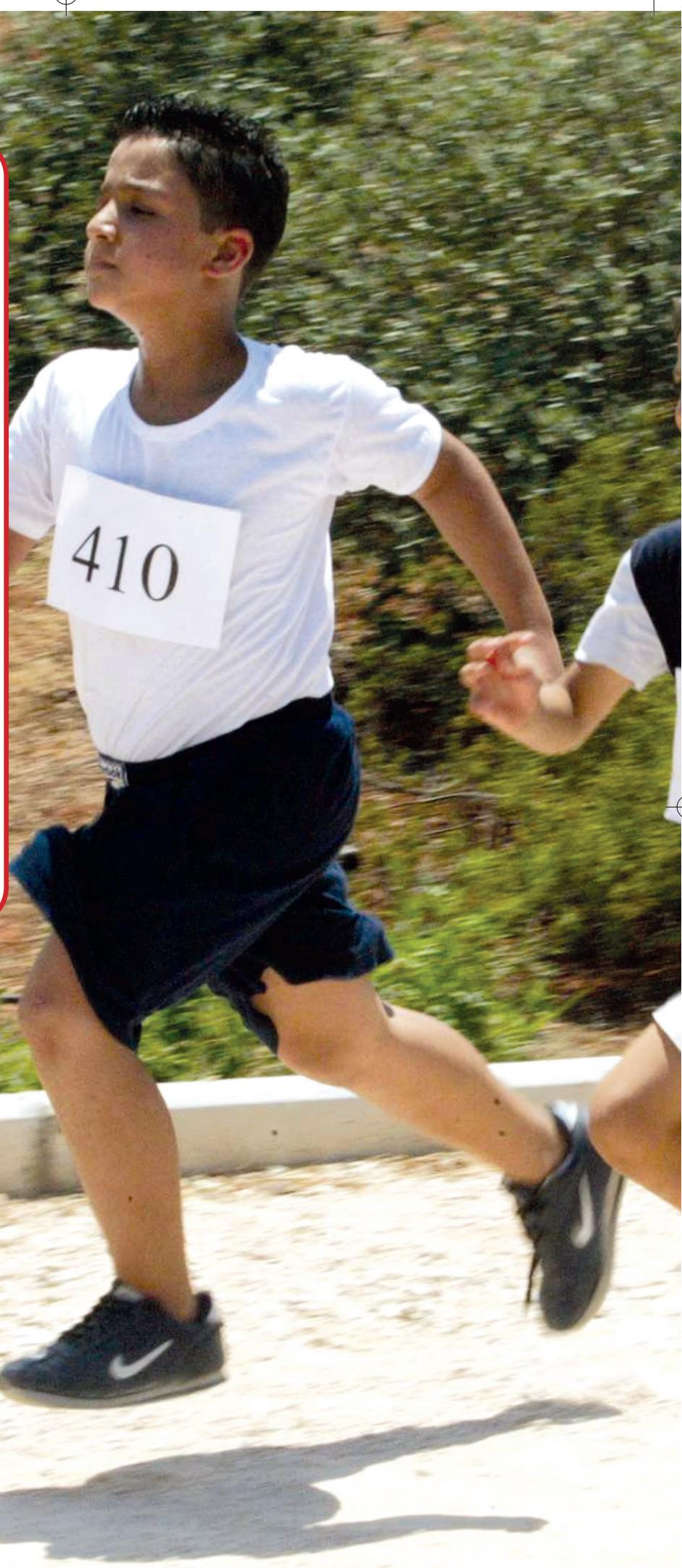
ئەرىٰ تۆ دزانى؟

دلیٰ تە د ئىك خولەك دا پتر ژو

لىدانى لىددەت . لەھمىٰ ئاسايىدا.

ئەرئِ تۆ دزانى؟

كۆ ژماره ددانىن هەميشەيى لىك
مروقى پىگەھەشتى ۳۲ ددان.

چهوا گهشی دکهم؟

لی ڦه دکولم

چهوا دهستین من گهشی دکهن و دهینه گوهورين؟

ئه ز پيڏڻي ب ٿان تشتا مه:

پهره کي ڪاغهڙي و پيڻقيس

٢ دى پيڻبين کهم کا چهوا دهستي من دى هيٽه گوهورين دههي ئه ز مهزن دبم دى ويٺي وى کيڻم.

١ ويٺي دهستي خو ڀي چهپي دى ل سه ر ڪاغهڙي کيڻم.

٣ دى بهار ديا هه ردو و ويٺيان کهم دى ديار کهم کا د چدا دهستين من د وہ کھه ڦن و د چدا د جودانه.

شاوه زاين ڪرياري زانستي

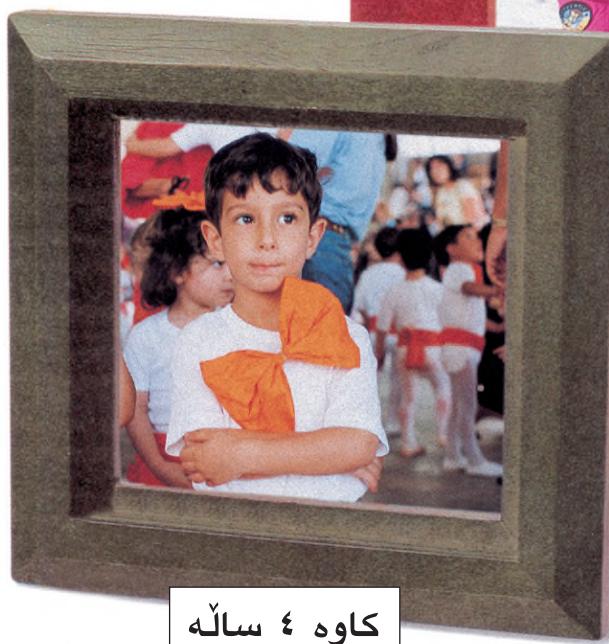
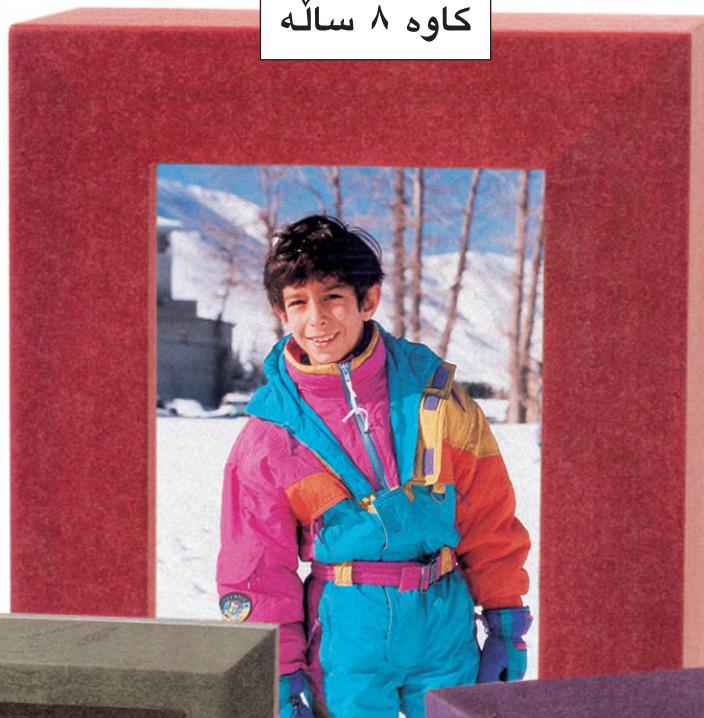
دههي پيڻش بيٺي دکهم ئهوا ئه ز درازنم دى بكارئينم دا ٿاشڪه رابيت ئهوا د ٿي ويٺي دا رويده د.

چهوا لهشی مه گهشی دکهت و دهیتہ گوهورین

لهشی مه ژ چهند لایانقه گهشی دکهت و دهیتہ گوهورین .
دریزی و کیشا مه زیده دکهت، هیز و قهباری مه هر زیده دبیت.
چهوا کاوهی گهشه کرو مه زن بورو د ڦی وینهیدا ؟

کاوه ۸ ساله

کاوه ۴ ساله

کاوه ۴ هیٺه

هەمى گەشى دكەن و دھىنە گوھۇرین

هەمى مروق گەشى دكەن و دھىنە گوھۇرین. و ئەم ھەمى ل دەسپىكى زارۆك بۇوين و نوكە سنىلىن و بەرهق گەنجاتىي دچىن و پاشى دى پىيگەھىن وەك دەيك و بابىن خۆ لىيھىين. و پشتى پىيگەھەشتىن ب چەند رىكەكىن جودا دى دەست ب گوھۇرېنى كەين. و چەند دناڭ سالقە بچىن نىشانىن پيربۇونى دى ديارىن و پرچامە دى سپى بىت و نىشانىن قورمچىنى دى ل سەر پىستى مە ديارىن.

■ ھزرا خۆبکە كاپشتى (٥) سالان ئەق ھەرسى زارۆكە چ گوھۇرین دى ب سەردا ھىن.

لايەنن دېيىن گەشى

دەمى ئەم گەشى دكەين و مەزن دبىن و
دەيىنە گوھۇرىن. دەمى زارۇك بۇوين
ددانىن مە يىن شىرى دهاتن لى نوكە
ئەو ددان كەفتىن ول جەيىن واندا ددانىن
نوى هاتن كو دبىزنى ددانىن ھەميشەيى.

فيّربون رىكەكا دى يە بۆ گەشى و
گوھۇرىنى. ھندەك ژوان تشتىن ئەم
فيّردىن ھارىكارىيىا گەشەكرنا لەشى
مە دكەن ب رەنگەكى ساخلم و ب
ھىز.

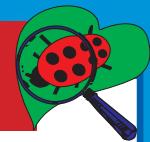
ھز رد كەم

١. چەوا خەلک گەشى دكەن و دەيىنە گوھۇرىن؟
٢. ھندەك ژرپىكان دياردىكەم ئەويىن ھارىكارىيىا من دكەن دگەشى و گوھۇرىنىد.

چهوا خوراک هاریکاریا من دکهت

د گهشه کرنیدا؟

لی ڦه دکولم

خواردنما مه

ئه ز پيڏڻي ب ڦان تشتا مه:

خوارنبن	شيمهٽي سيبانى	ڪسڪاتي	فيقهي	فاسوليا گوشت ھيڪ	برنج نان ھنڌيرسازى	
					ٿيشت	
					فراپين	
					شيف	

خشته

پيڙقيس

نڍشانا ✓ دی ل جهی
گونجاي ل سهـر خـشـتهـي
دانـم.

۱ دـي ئـينـمهـ بـيراـ خـوـ كـاـ
دوـهـيـ منـ چـ خـوارـ بـوـ.

۲ دـيـ بهـراـورـديـاـ وـيـ خـشـتهـيـ كـهـمـ
ئـهـوـيـ منـ بهـرهـهـقـكـريـ لـ گـهـلـ وـانـ
خـشـتـانـ ئـهـوـيـنـ هـهـقـالـيـنـ منـ
بهـرهـهـقـكـريـنـ.

شارهـزاـيـنـ كـبـارـيـنـ زـانـسـتـيـ

دهـمـيـ ئـهـزـ بهـراـورـديـاـ خـشـتـانـ
دـكـهـمـ وـهـكـهـهـقـيـ وـ جـودـاهـيـيـانـ دـيـ
تيـداـ دـيـارـكـهـمـ..

خۆراك هارىكارييىا مە دكەت بۇ گەشەكردىنى

خۆراكى ساخلم ئەوه يى كۈپىدۇقىيىن لەشى مە دابىن دكەت دا گەشى
بکەت. ھەروهسا وزى بىدەتى.

وزە ئەوالەش پىدۇقى پى ھەى دا ب لقىت و كاربکەت، ھەروهسا گەشى
بکەت.

خۆراكى ساخلم

ئەم رۆژانە پىددۇنى ب گەلەك جۆرىن خۆراكى نە.

جۆرەكى خوارنى ھەمى پىددۇقىيەن لەشى مە دابىن ناکەت.

- دانەكى خوارنا من پىددۇقىيەن ئەف جۆرە و چەندىيا خوارنى تىدا دىاركىرى بن.

- كەسکاتى و فىيقى نىقا خوارنا من بىت، و دان و پروتىنات نىقا دى بىت.

دگەل پەرداخەكى شىرى يان ئاقە ماستى يان پەنير بىت.

ئاڭ گەلەكا گىرنگە بۇ ساخلمىيامە، پىيدقىيە رۆزانە
هندەك ئاڭى ۋەخوين كودنابىھەرا شەش ھەتا ھەشت
پەرداخاندا بىت.

هندەك ژوئى ئاڭا لەشى مە پىيدقى پى ھەى ژ
شەربەتى و شيرى و هندەك ژ خۆراكى وەك فىقى و
كەسکاتىيى ب دەست دكەقىت.

دانىن خوارنى يىن سقك ئەۋىن دنابىھەرا دانىن
خوارنى يىن سەرەكىدا د خوين وزى زىدە دەتەمە بۇ
كاركىنى و يارى كردى. ژ دانىن خوارنى يىن سقك و
ساخلم:

فىقى - شەربەت - سەندەويچ «بالولك» - شير

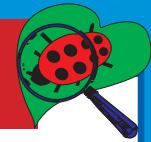
ھز دكەم

1. هندەك خۆراكىن ساخلم ئەۋىن پىيدقىيە ل سەر من ئەز بخۆم ب
زىدەھى دى ھەزەمیرم.

2. چەندەكا وئى ئاڭا پىيدقىيە رۆزانە ئەز ۋەخۆم دى بىزىم.

چهوا دل و سیهین من کار دکهن؟

لی ڦه دکولم

لیدانا دلی

ئهڙ پيڻهي ب ڦان تشتا مه:

پهداخه کي کارتوني
بنی وی ببره

۱

دگه ل ههقالی خو دی کارکه

۱

hee قالی من پهداخی

بکار دئينيت دا گوه بدھ ته
لیدانا دلی من.
خواری د ٿي ده میدا ههقالی من ز
دی خو ههلاقڻم بو سهري و
10-1 دی هژمیریت..

شاره زاین کریارین زانستی

دهمی ئه ز تیبینی بکه، دبیت
ئاميرا یان ههستان بکاریئن.

جاره کا دی ههقالی من دی

۳

تیبینیا لیدانا دلی من که ت.

ئه ری بله زتره یان هیدیتره؟

روٽی خو دی گوهورین

دل و سیهین من

ب ههبوونا دل و سیهین من.

ئەز دمینم زىندى.

دل پشکەكە ژلهشى، خويىنى

پالدەت بۆ ھەمى پشکىن دى

يىن لەشى.

سیهان دوو پشكن ژلهشى

من ھارىكارىيىا من دكەن

ب ھەناسەكىنا ھەواى

ئەوا ئەز پىدۇقى پى ھەى

دا بىنىم زىندى(ساخ).

■ چەوا دى زامن دل و سیهین

من پىركارد كەن دەمى

راھېناتىن وەرزشى؟

دلی من چهوا کار دکهت؟

دل هندی مسنا دهستی يه. هر جاره کا دل لیددهت خوینی پالدهت بو
هه می پشکین لهشی.

دھمی راهی نانیں و هرزشی ئەنجام دھین لیدانا
دلی بلہ زتر دبیت، و دھمی بھنچه دانی،
لیدانا دلی ھیدی دبیت.

■ دلی من د کە قیته کیشک پشکا لهشی؟

سیهان چهوا کار دکهن؟

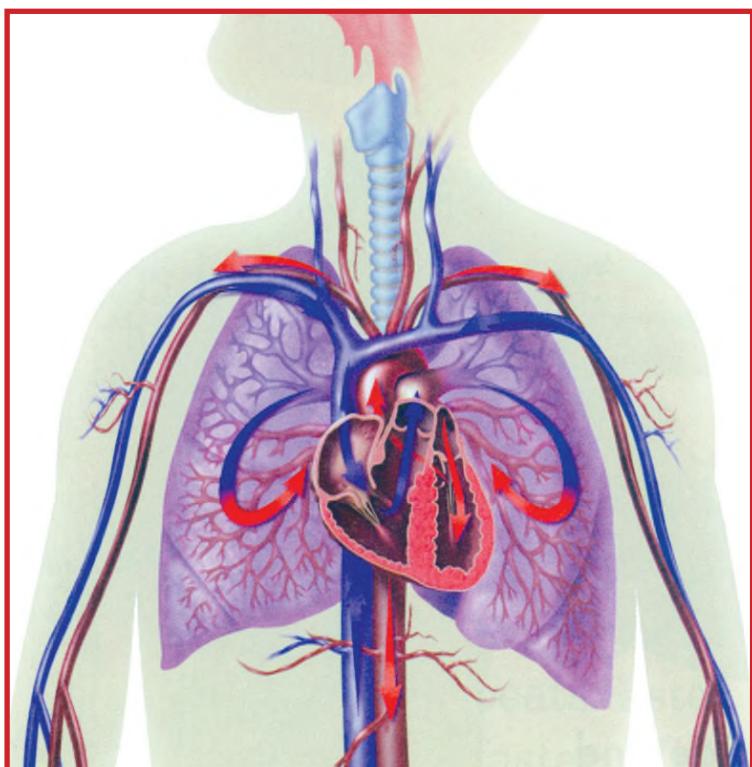
ل سینگی هر ئىك ژ مهدا دوو سيه هئين، دهمى ئەم
ھەناسى دکەين ھەوا د چىته دناف سىھاندا ب رىكا
بورپيا ھەواي، دى پې بن و دى مەزن بن پاشى ھەوا
ژى دەردکەقىت.

■ بەراوردى ناق سىھ دگەل دەرقەمى وى
دکەم. ب چ جوداينه؟

دل و سیهین من پیکفه کاردکهن

دل و سیهین من پیکفه کاردکهن دالهشی من چهندیا پیڈقی ژ
ئوكسجينى بدهست خوّقه بىنىت چهوا ئەقە رويدەت؟
جارا ئىكى دل خوينى پالدەت بۆ هەردوو سيهان، سيهان
ئوكسجينى ژ هەواي وەردىگرن ب رىكا هەناسەكرنى، خوين
ئوكسجينى ژ سيهان وەردىگريت، و دزقريتهقە بۆ دلى، پاشى دل
خوينى پالدەت بۆ هەمى
پشكىن لەشى.

■ چەوا خوين دگەھىتە هەردوو
سيهان؟
پشتى ھنگى دى كىفە چىت؟

دەمى خوين بۆ دلى بزقريت، دى جارەكادى پالدەت
بۆ هەردوو سيهان، دا چەندەكادى ژ ئوكسجينى بىنىت.

■ چهوا ئەق كوركە دل و سىھىن خودپارىزىت؟

پاراستنا ساخلمىا دلى و سىھان

پىدۇقىيە پاراستنا ساخلمىا دلى و سىھان بىكەين. ئەقە ب ئەنجامدا نا راهىنانىن و هەرزشى دېيت، كو وەل دل و سىھان دكەت دا پىركار بىكەن، و بەھىزتر بن.

هزىز دكەم

١. چهوا دل و سىھىن من پىكقە كاردكەن؟
٢. چهوا ساخلمىا دل و هەردوو سىھىن خودى پارىزىم؟

ئەوا ئەز دزانم دى بىزىم.

1. دى قى ويىنهى بكارئىن
دا بىزىم كا چەوا مروق
گەشى دكەت و دھىتە
گوھورىن.

زاراڭ

پەيىف و دەستەوازىن گونجاى ھەلبىزىرم بۆ پرپەكىنا(قلااھىيان)

داداين ھەميشەبى - وزە - دل - سىھان

1. _____ ددانىن نوى و ساخلم ، دھىن دا جەن ددانىن شىرى بگرن.
2. خۇراكى ساخلم ھارىكارييا لەشى من دكەت بۆ گەشە كرنى و مانا من ب ساخلمى و ھەروھسا ئەو _____ ددھتە من بۆ لقىنى و كاركرنى.
3. دەمى ھەناسى دكەم، ھەوا ب رىكا بورى دچىتە _____.
4. _____ خويىنى پالدەت بۆ ھەمى پشكىن لەشى .

شاره‌زایین کریارین زانستی بکار دئینم

۱. **لی دنیرم** ده می دوو روژا تیبینیا کاری خود کهم، دا بمینم ب ساخله میه کا باش. خشته یه کی ب تیبینیین خودی ئاماذه کهم. پاشی خشته‌ی دی بکارئینم دا دانوستاندنی ل سهر وان کارا بکهم داله شی من ب ساخله میه کا باش بمینیت.

۲. **بهراورد دکهم** دی ته ماشه‌ی وینه‌یین خوکهم ده می ئهز زاروک بoom. و دی ٿی خشته‌یی ل خواری پرکهم. دی بهراوردي کهم دناقبهرا ده می ئهز زاروک دگه نوکه.

نهز	نهز	نهز
نوکه	ده می ئهز زاروک	نهز
		رهنگی پرچی
		رهنگی چافی
		ڙمارا ددانان
		تشیین دی

زېنډه وەران پېڭقى ب ھەقدۇوو ھەنە

پشا

٣

زاراڭ

شیراڭا گولىّ

جەھى ۋەندىنىّ

ب زاخ دكەت

بەرھەم

خۆگۈنجاندىن

خاپاندىن

كۆچ كرن

ئەرى تۇ دزانى؟

ھندەك گيانەور وەكى ماسيا

پەھلەوان، ھندەك گيانەورىن دى

بخو دكەنە جەيىن ۋەندىنى

ئەرىٽ تو دزانى؟

كەلوپەلىن ناڭ مال ژ
بەرھەمىن دار و بارىن
جۇراوجۇرن.

چهوا گیانهوهر و رووهک هاريکارييا ههقدوو دكهنه؟

لى ڦه دکولم

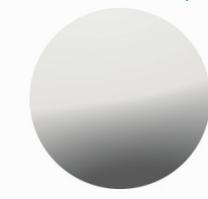

چهوا توڻ ب لهشی گیانهوهرانقه دنویسیت؟

ئهڙ پيڏڻي ب ڦان تشتا مه:

جهوي(سترك) په ملي و کاغهزا زمپاري

تهپا ميڙي

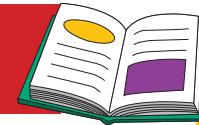

نموني توڻهکي ده دروست که
کو دبيت خو ههلاویسیت. پارچه کا
کاغهزا زمپاري ب لایه کي تهپا
ميڙي ده نوویسینم.

١ ته ماشهي ڦي وينهي بکه
بوڇي توڻين وان رووهکان ب
لهشی گیانهوهرانقه دمینن؟

شارهزاين ڪرياري زانستي
نمونه کي دروست که
هاريکارييا من بکهت دا تېڳهه
کا چهوا توڻ خو ب لهشی
گیانهوهران ٿه د ههلاویسیت.

٢ تهپي ده دانمه سهه په ملي،
تهپه ل شوينا توڻي، په ملي
ل شوينا مووي گیانهوهرانه.

پىّد قىيا گيانه وەر و رووه كان ب ئىك و دوو

پەيوەندىا مىشا ھنگقىنى ب گولىقە نىشانا ھندىيە كا چەوا گيانه وەر و رووهك مفای ژ ئىك و دوو وەردگرن.

مىشا ھنگقىنى ھارىكارىيا گولى دكەت بۆ بەرھەمئىنانا توّقى.

گول شلهكاشرين دروست دكەت دبىزنى **شيراقا گولى** كو خوراكە بۆ

مىشا ھنگقىنى.

هەرچا پاندا

رووهک هاريكارييا گيانهوهران دكهت

پتريا گيانهوهران ب هيقيا رووهکانقهنه بو دابينكربنا خۆراکى خۆ. بالندە توّق و بهرين رووهکان دخون وەكى چەوا «ھەرچا پاندا» بەلگ و چەقىن رووهکان دخون. هندهك گيانهوه ر رووهکان بكاردىئىن وەك جەيىن ۋەھەواندى بۇ خۆ.

جەيىن ۋەھەواندى جەھەكە گيانهوه دناقدا خۆ دپارىزىت.

■ چەوا ئەق دارە هاريكارييا را كونى
دەكت دا بىنيت پاراستى

راكون

هندهك بالندە ھىلىنىن تىشكىن خۆ ژ پشكىن داران دروست دكەن وەكى بەلگان و چەقىن قەدىن داران وگىاي.

گیانه و هران هاریکاریا رووه کان دکهن

گیانه و هر هاریکاریا

رووه کان دکهن ب هله لگرن و چه گوهستنا توّقین وان بو
جهین نوی. بالنده به ری دخوت کو توّف تیدایه، ده می ئه ف توّفه
دکه قنه سهر ئه ردی دگه ل پاشمایی بالنده، ئه ف توّفه شین
دبیت و گهشی دکه ت هه تا دبیته رووه که کی نوی دویر ژ رووه کی
ده يك.

هنده ک جاران توّف ب موویین هنده ک
گیانه و هران قه د نویسیین ده می گیانه و هر
د بز قیت و ڦان توّقان ل گه ل خو
چه د گوهیزیت بو جهه کی دوور ول
ویری دی شین بیت و گهشی که ت.

توّقی ب هر کی ستريدار

کرم رووه کین مری دخون. پاشمایی کرمان ئاخی ب زاخ دئیخت،
ئانکو ئاخی با شتر لید که ت بو گه شه کرنا رووه کان.

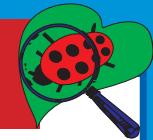
هز رد که م

۱. نمونه يه کی بیزه کا چهوا رووه ک هاریکاریا
گیانه و هران دکهن.

۲. نمونه يه کی بیزه کا چهوا گیانه و هر هاریکاریا رووه کان
دکهن.

پېدۇقىيىن مروققى ب رووهكان و گيانهوهران چىيە؟

لى ۋەدىكۈلم

ئەو تشتىن مروققى بكاردىيىت.

ئەز پېدۇقى ب ۋان تشتامە:

كارتىن وىنەيان

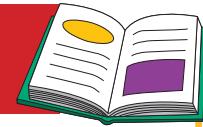
كىشك ژقان كارتان وان تشتان دى كارتان پولىنىكەم.
دى جودا كەم بۇ كۆمەلەن.

ديار دكەت كو ژ رووهكى
هاتىنە چىكىن، و كىشك ژوان
تشستان ديار دكەت ئەۋىن
هاتىنە چىكىن ژ گيانهوهران.

شارەزايىن كريارىين زانسى

دەمى وىنەيىن لىسەر كارتان
پولىنى دەمم دى ژ ئىك جودا كەم
بۇ ھندى دا ديار بەمم كادىج
دا وەك ھەقىن.

ب پىشكدارى دگەل ھەقالىن خۇ وى
ئەگەرى دى ديار كەم ئەۋى من
پالپىشى ل سەر كرى د پولىنىكىنيدا.

پىّد قىيىن مروّقى ب گيانه وهر و رووه كان

مروّق پىّد قى ب گيانه وهر و رووه كان هم يە، بۇ دابىنكرنا پىّد قىيىن خۆ، ژ خۆراكى و جل و بەرگ و جەيىن ۋەندىنى، هەروھسا گيانه وهر و رووهك جوانىي دەنه وى جەيى مروّق تىدا دىرىت.

پېڏقیا مرؤُقی ب رووهکی

مرؤُق پېڏقی ب جهی ڦههواندنسی و جل

و بهرگان ههیه، مرؤُق رووهکی بو
دروستکرنا بهرههمان بکاردئینیت.

بهرههم ئهو تشهه یین مرؤُق ڙ تشتین دی
دروست دکهت. .

کراسی په مبى

گولا په مبى

مرؤُق هندهک پشکین رووهکی دخوت. ڙ
خهسان به لگین وان دخوت، و ڙگه نمی
ئار ب دهست دکه قیت.
■ ته دقیت چ جوړی رووهکی بخوی؟

ههروهسا مرؤُق رووهکی بکاردئینیت
بو دروستکرنا وان بهرههمان ئه وین بو
دروستکرنا خانیبا و کهل و په لین ناف
مالی پېڏقی پی.

■ ده پین داري بو ئاقا کرنا خانیبا ڙ کیقه ب دهست مه د که قن؟

پېڭقىيا مروقى ب گيانهوهان

■ د قى وينه يدا ئەو خوراکىن ژىدەرئىن وان
گيانهوهان و ئەوين ژىدەرئىن وان
رووه كن دياربىكە.

مروقى پېڭقىي ب گيانهوهان
ھەيء بۇ خۆراكى خۆ. پتريا
خەلکى گوشتى چىلى و پەزى
و مريشكان و ماسىييان
دخۇن. زىدەبارى ھىڭا و
شىرى.

مروقى هريما پەزى بكاردىئىنىت بۇ
دروستكرنا جلكان وەكى:
قاپىت و چاكىت و كراسان.

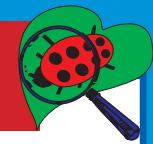
هز رد كەم

١. پېڭقىيا مروقى ب گيانهوهان چىيە؟
٢. پېڭقىيا مروقى ب رووه كان چىيە؟

هندەك خوگونجاندنین گیانه و هران

چنه؟

لی ڦه دکولم

چهوا رهنج هاریکاریا میروو دکهت

ئەز پیدقى ب ڦان تشتا مە:

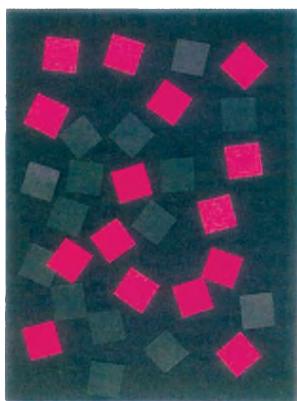
دهمزمیر

پهره کى رهش

پارچین چوار گوشە ژ
کاغه زین سوور و رهش

۱ ژمارەکا پارچین چوار گوشەیین سوور، و
ژمارەکا وەکی وان ژ چوار گوشەیین رهش دى
دانمه سەر کاغه زا رهش. دى پشنیارا مگرتىيەکى
کەم لدور وان چوار گوشەيان ئەويىن بساناهى
دېينىن و دەزمىرن.

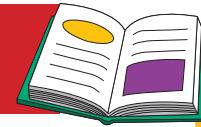
۲ چوار گوشەيین سوور د دەمى پىنج چركا دا دى هژمىرم و هژمارى
دى تۆماركەم، هەروهسا چوار گوشەيین رهش د دەمى پىنج چركا
دا دى هژمىرم و هژمارى دى تۆماركەم.

۳ كيشك چوار گوشە ديتنا وان و هژمارتنا

وان ب ساناهىتىرە؟ ئەرى مگرتىا من
دروستە؟ چهوا رهنج دېيىتە هوىيەكى
هارىكار بۇ مىررويان؟

شارەزايىن كريارىين زانستى

دەمى مگرتىيەكى ددانم،
رونكرنەكى بۇ تىشىكى دكم. و
ئەقى رونكرنى دكارىن تاقى
بىكەين.

خوکونجاندنا گیانهوهران

پنهنگ و پوشهر و ټهګوهاستن و رهفتارین گیانهوهري، پاراستنا

گیانهوهري د ژينګه‌ها وي دا دابین دکهت.

خوکونجاندن همرو تشهک د گیانهوهري دا هاريکاريما وي بکهت

دا بهردهوام بیت د ژيانی دا.

خاپاندن

جوړه که ژ خوګونجاندنی لدهټ گیانه وه ران. **خاپاندن** شیوهی گیانه وه ری ئه وا هاریکاریا وی د که ت دا خوټه شیریت د ژینګه ها خودا. بو نموونه، رویقیي جه مسہری، په نگی پویرتی وی یې زقستانی هاریکاریا وی د که ت دا خوټه شیریت د ناف ژینګه ها به فریندا.

هنده ک ماسی شیوی رووه کی دریز و هر دگرن ئه وی ل جهی ژیانا ڦان جوړه ماسیا گه شی د که ن.

رویقیي جه مسہری

■ چهوا خاپاندن هاریکاریا
ئه قی گیانه وه ری
د که ت؟

ماسی موسي

هندهک گیانه و هران دشین خوّقه‌شیرن ب هاریکاریا شیوه‌هی د
پویرتی وی دا ههی. پویرتی هیلکاریی پلنگی هاریکاریا وی
دکهت دا خوّقه‌شیریت دناف گیایین دریثدا.

لی پیستی هیلکاریی ل کهربی کویقی وه لی دکهت گرتنا وی
بزه‌حمه‌ته دناف کاروانیدا (قطعیع).

ڦهگوهاستن و کوچ کرن

گیانه و هران دھینه ڦهگوهاستن ڙ بھر گھریان لدویق خوارنی، یان بو دویر که فتن ڙ مه ترسی. ریکین ڦهگوهاستنا گیانه و هران غارдан و مله ٿانی کرن هتد.

ئه ڦه جوڑه که ڙ خوگون جاند نی.

گهله ک ڙ گیانه و هران **کوچ دکهن**، واتا بو جھین دویر دھینه ڦهگوهاستن و هر دهک و گهله ک ڙ بالندین دی کوچ دکهن بو جھین گھرمتر، ڙ بھر گھریان لدویق خوارنی ل ز قستانی.

■ بوچی و هر دهک کوچ دکهن؟

زريپوش

پوشه‌ری لهشی

سروشتی پوشه‌ری لهشی گیانه‌وهران، جوره‌کی دی یه ژ خوگونجاندنی. بو نموونه، گیانه‌وهری زريپوش به رگه‌کی ژ تیفلکی رهق یی ههی، دا پشكین نه رم یین لهشی خو پاریزیت.

هز رد کهم

۱. هندیک ژ خوگونجاندنین گیانه‌وهران

چنه؟

۲. گرنگیا پویرتی هیلکاریی پلنگی چییه؟

ئەوا ئەز دزانم دى بىزىم

۱. دى بىزىم چەوا مروق ئەقان رووهكان بكاردىئىنیت بۆ دابىنكرنا پيدقىيىن خۇ.

زاراڭ

پەيقا گونجاى ل ژىر هەر وىنەيەكى دى نقيسم.

۱. شيراقا گولى

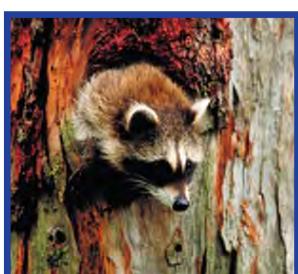
۲. ب زاخ دكەت

۳. جەھى ۋەندىنى

۴. بەرھەم

۵. خاپاندىن

۶. كۆچ كرن

شاره‌زایین کریارین زانستی بکارئینم

۱. پولین دکه‌م وینه‌یین خوراکین جودا جودا دی کوم که‌م، ئه‌و خوراکین ژیده‌رین وان رووهک بن دی دانمه د کومه‌لا ئیکیدا و ئه‌و خوراکین ژیده‌رین وان گیانه‌وهر بن دی دانمه د کومه‌لا دوویدا.

۲. نموونه‌کی دی دروست دکه‌م قودیکه‌کا
قلاً برهه‌قکه‌م پاشی دی هنده‌ک گیا و
دهزيان و چهقین بچويكين داران کومکه‌م و
هیلينه‌کا چويچكان ژي چيکه‌م. و هنده‌ک
چويچكين ياري پيكرنى دی که‌مه دناف
هيلينيدا.

چالاکى

بۇ مال يان بۇ قوتابخانى

كارتىكىندا رۆناھىيى

1. رۇوهكەكى كەسە دى بەرھەقكەم، و ددانمە جەھەكى رۆناھىا رۆزى ژەرخەكى د چىتى.
2. رۇوهكى دى ب رىك وپىكى ئاڭ دەم.
3. پشتى ۱۰ رۆزى دى تىبىنیيا رۇوهكى كەم.
4. دېرىزمە هەۋالىن خو، من چ تىبىنى كىرل كارتىكىندا رۆناھىيى ل سەرگەشكىندا رۇوهكى دا.

ئامانى من

1. دى وىنەيى ئامانى خۆ يى قالا كىشىم.
2. دناڭ گوڤاراندا دى لدويف وىنەيى چەند خوارنىن جودا گەرييەم.
3. دى وان خوارنا پۆلىن كەم بولىن كەنەن كۆمەلەن.
4. وىنەيان دى ل جەن گونجاى ل ئامانى دا دى نويسييەم.
5. دى بەراوردىيى دناقىبەر ئامانى خۆ يى من بەرھەقكىرى و ئامانى هەۋالى خو كەم.

زانستيئن ٿئري

٦٢

داھاتىن ئەردى

پشكا ١

٨٢

ئاسمان

پشكا ٢

چالاکى بۇ مال يان بۇ قوتابخانى ٩٤

پرۇزى يەكەيى

هشكاتى و ئاق

تابلوئى يەكەيى دى ئامادەكەم و دى ل سەر دياركەم كا چەوا
مرۆق هشكاتىي و هەواي و ئاقى بكاردئىنیت.

پشا

زاراف

داهاتین ئەردى

دارستان

ئاخ

دەريا

دەرياچە

رويبار

ھەوا

نەفت

كىم بكارئinan

دووباره بكارئinan

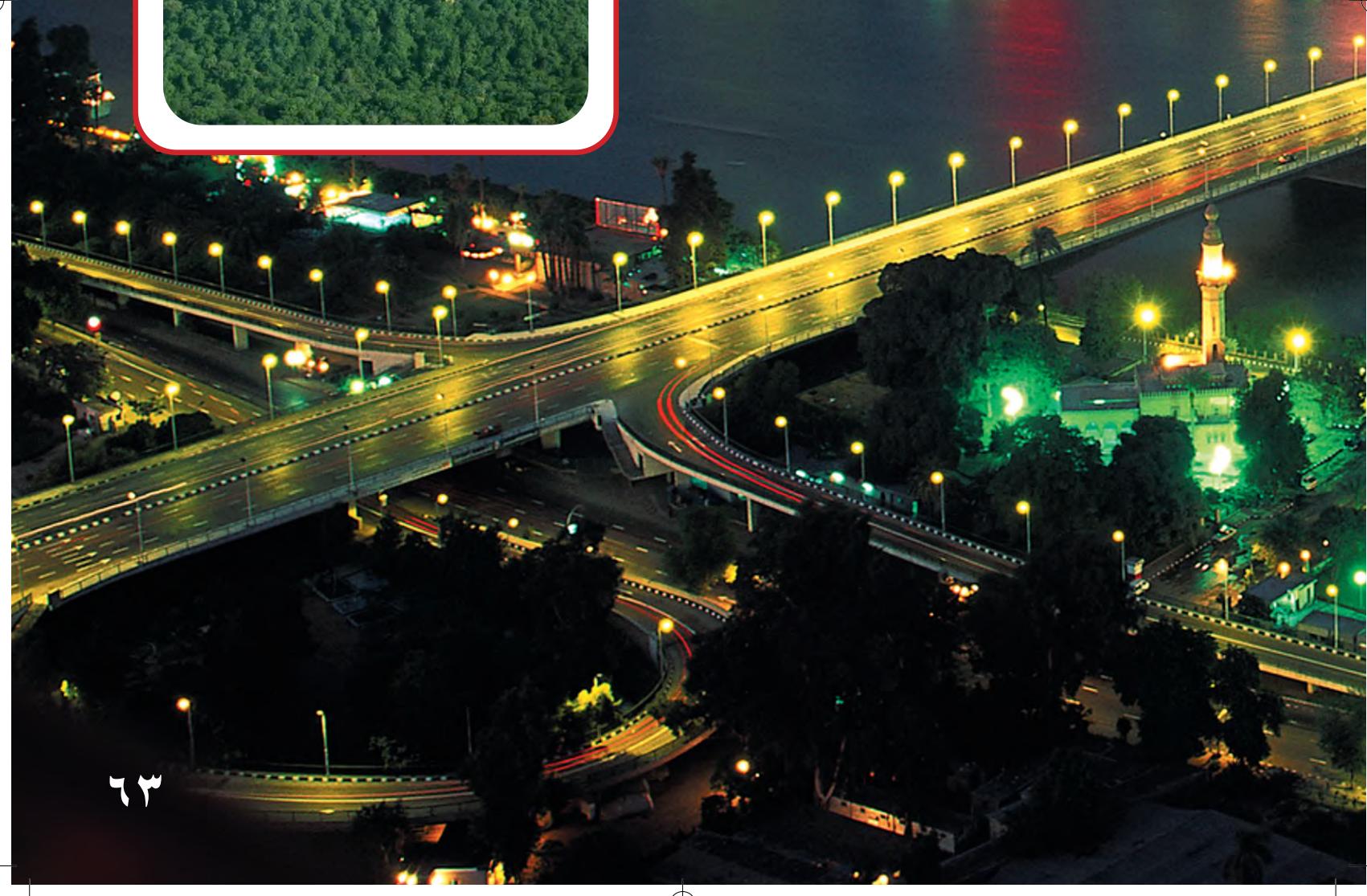
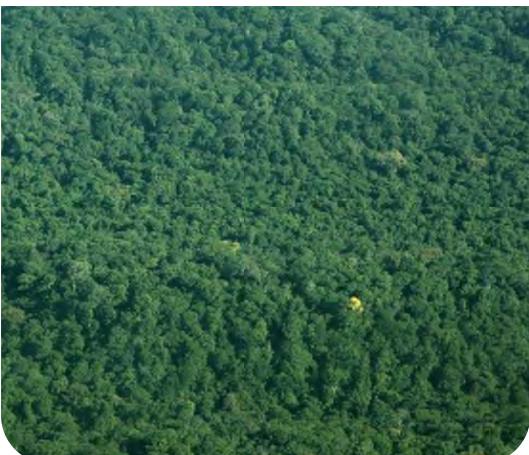
ئەرى تۇ دزانى؟

رويبارى نيل درىزلىرىن رویباره ل
جىهانى. درىزليا رویبارى نيل نىزىكى
٦٥٠٠ كيلۆمەترە، ئانکو ٢٥ جارا
تەمەت دويراتىيا دناقىبەرا بازىرى
دھۆكى و سليمانىي.

ئەریٽ تو دزانى؟

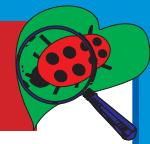
دارستانىن ئەمازون

مهزنترين دارستانه ل
جيھانى، روبيھرى وى ب
ھەمبەركن ب روبيھرى
ھەريمما كوردىستانى ١٤٠
جارا مەزنتە.

داهاتین ئەردى چنە ؟

لى ۋەدكۈلم

سروشى دەوروبەرى من

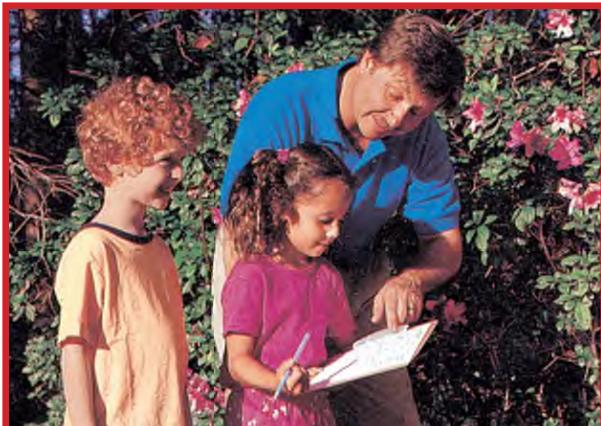
ئەز پىدىقى ب ۋان تشتا مە:

ئەوين ل دەوروبەرلىن خۆ دېيىم
گيانەور
پۈزۈك
ئاق
ئاخ

بۇردى توْماركرنى

پىئنقىس

١ سەرنجا وان تشتان دكەم

ئەويىن ل دەوروبەرىن
قوتابخانا من.

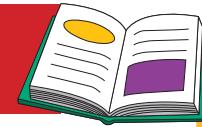
٢ نىشانا ✓ دى ل جەى

گونجاي دام د تابلوئى
توْماركرنىدا.

ئەويىن ل دەوروبەرىن خۆ دېيىم	
	گيانەور
	پۈزۈك
	ئاق
	ئاخ (خاڭ)

شارەزايدىن كرييارىن زانستى

دەمى ئەز سەرنجى ل وان تشتان
دكەم ئەويىن ل دەوروبەرىن قوتابخانا
خۆ ئەز هەستى بىيىنى و دەست
لېدانى و بىيەن كىنى بكاردىيىن.

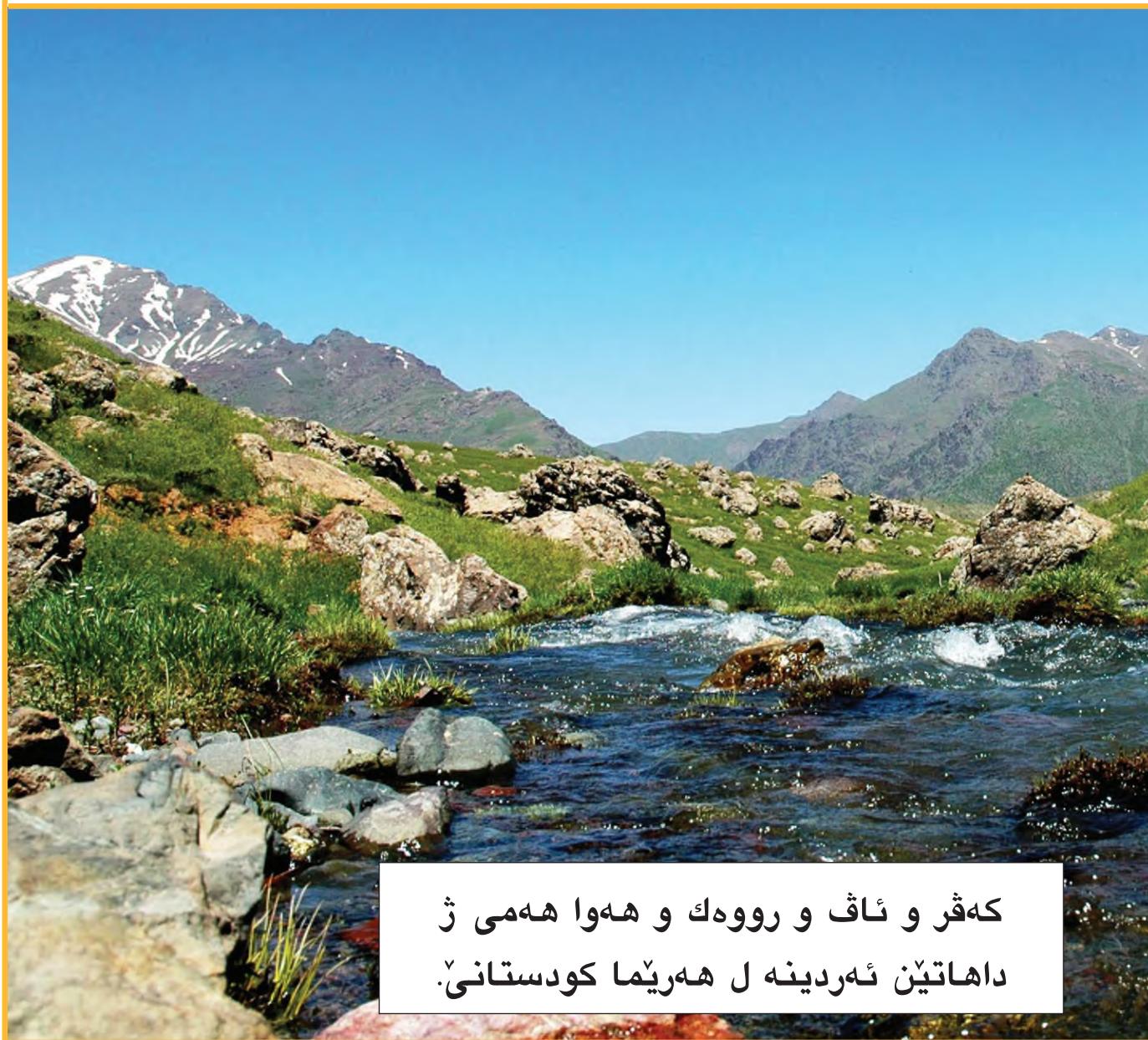

داهاتىن ئەردى

داهاتىن ئەردى ئەو ھەمى تىشىن ئەۋىن د سروشتىدا ھەين و مروق

بكاردىئىنىت.

پۈوهك و گيانەوەر و كەقىر و ئاخ و ئاڭ و ھەوا ھەمى داهاتىن ئەردىنە.

دارستان

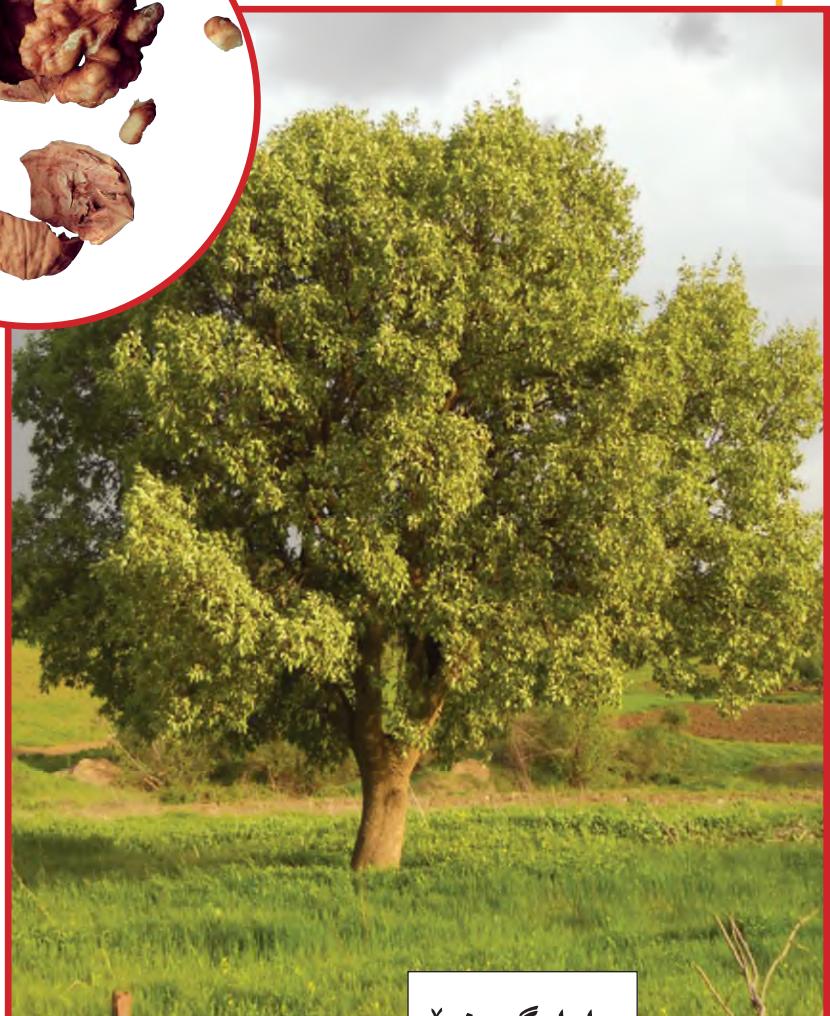
دارستان ژ داهاتین ئەردىيە.

مرۆق دەپى دارى بۇ پىشەسازيا كەل و پەلىن دارى يىن ناڭ مالى بكاردىئىنەت.

هندەك دار بەرى باش دەدەنە مە بۇ خوارنى.

بەرى گویىزى

دارا گویىزى

كورسييەك ژ دارى گویىزى

ئاخ (خاک)

ئاخ ژ داهاتىن ئەردىيە، ئاخ پىكھاتىيە ژ بەرىن هوير و نەرم،
پاشمايىن رووهكى و گيانهورىن مرى تىدانە.

ئاخا چاندى ل ئىك
ژ بىستانىن
پارىزگەها هەقلېرى

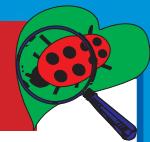
مرۆف ئاخى بكاردىيىت بۇ
چاندنا وان رووهكان ئەۋىن
خۆراكى بۇ دابىن دكەت.

هز رد كەم

۱. دى هندەك داهاتىن ئەردى بىرزم.
۲. چەوا مرۆف ئاخى بكاردىيىت؟

ئاڭ ل كىقە ھەيە ؟

لى ۋە دىكۈلەم

رېكىن بكارئىنانا ئاڭى

دى پىددۇ ب ۋان تىشقا مە:

كاغەز و پىنچىس

رېكىن بكارئىنانا قوتابىان بۇ ئاڭى درۆژكى دا

ژمارا جارىن بكارئىنانى	رېك
	شويشتىدا دەستان

۱ ئەز و ھەقالىن خۇ يىن پۇلى

دى رېكىن بكارئىنانا ئاڭى د
روزەكىيدا ھېزمىرىن.

۲ ئەوا بىدەست من دكەقىت دى ل

خشتەيى پىزانىنى تۆماركەم.
ھەرجارەكى ئىك ژ مە ئاڭى
بكاردىنىت دى ھىممايەكى دانم.

۳ دى ھىمما ل دوماهى ھەزمىرم؟

۴ دى گەھمە ئەنجامى كا چەوا ئاڭ

ھاتە بكارئىنان د روژكىيدا ل ناق
پۇلى ژلايى من و ھەقالىن من؟

شارەزايىن كريارىن زانسى

ل دەمى تۆماركىدا پىزانىنى دى
گەھمە ئەنجامى لدور چەوانىبا
بكارئىنانا من بۇ ئاڭى د روژكىيدا.

ئاڭ ل سەر رپوویي ئەردى

ئاڭ ژ داهاتىن ئەردىيە.

ئاڭ ل گەلەك جەن ھەيە. ژ وانا (دەريا - دەرياچە - رویبار).

سیلاقا گەلى عەلى بەگ درىزىتە سەر
رویبارى زىي مەزن ل كوردىستانى

دھریا

دھریا

دھریا ئاقھه کا سویر و

کویر و بھر فرہھه.

دھریاچه

دھریاچه ئاقھه کا راوه ستیا يه

و هشکاتی ل دھوروبه رایه.

دھریاچا بانیا چیا یی هەلگورد

رویباری زیی مه زن ل دھقہرا بارزان

رویبار

رویبار ئاقا وئی سازگاره د

ناقھنده کا بھر فرہھدا دچیت.

چهوا مرۆڤ ئاقى بكاردىيىت

ئاڭ بۇ ۋەخورانى و شوشتنا لەشى و جل و بەرگان و مەلەقانىان بكاردھىت.

پۈوهك و گيانەوەران ژى پىددىسى ب ئاقى هەيە.

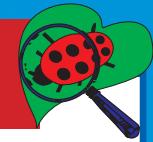

هزار دىكەم

1. جوداھى دنابىھەرا ئاڭا رویبارى و دەريايى دا چىيە؟
2. چهوا مرۆڤ ئاقى بۇ پىددىقىيىن خۆ بكاردىيىت؟

ههوا ل کيچه ههیه ؟

لی ڦه دکولم

ههوا د کيسکه کيدا

ئهڙ پيڏڻي ب ڦان تشتا مه:

کيسکه کي ناي لووني

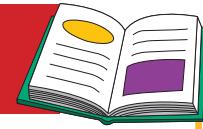
کيسکي دی گقيشم تيبييني يا
چ دكهه.

کيسکي دی راكىشم بو
لاي خو و دی دائىخ.

کيسکي دی كون كهه چ دناف کيسکيدا ههبوو؟

شاره زاين ڪرياربن زانستي

دهمي ئهڙ تيبييني دكهه،
ههستي ديتني و دهست ليڏاني
و بيهن گرنى بكار دئينم.

هەوا ل سەر ئەردى

هەوا ژ داھاتىن ئەردىيە، ئەم
نەشىيىن بىيىن و تام و بىيىن
بىيىن.

با دار و باران ب ھىز دلۋىنىت

ههوا ل ههموو جهان ههیه

ههوا دناف تايرين
پايسليدا ههیه.

ههوا قەد و بەلگان
دلقىنىت.

■ چهوا دىزاني كوههواناق
قان وينهياندا ههیه؟

چهوا مروق ههواي بكاردئينيت؟

مروق پيدشي ب ههواي ههيه
دا بژيت.

ههروهسا رووهک و گيانهور
ژي.

■ چهوا مروق ههواي دفى وينهيدا
بكاردئينيت.

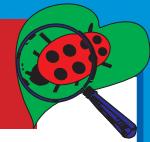

هز رد كەم

١. چهوا دى زانم كو ههوال دهورويءەرئن مە ههيه ؟
٢. مفايى ههواي بۆ مروقى و گيانهورى و رووهكى چييه؟

چهوا دی داهاتین ئەردى د پارىزىن؟

لى ۋەدىكۈلم

چەوا دى تشتان دووبارە بكاردئىنин

ئەز پىدىقى ب ۋان تشتامە:

جەوى

رۆزىنامە

تشتىن ھاتىنە دووبارە
بكارىئىنان.

پىنچىسىن پەنگا و رەنگ

١ چەوا د شىم تشتەكى مفادار

دروستكەم ژ وان تشتىن ھاتىنە
بكارىئىنان؟ دى پلانى بۇ ۋەكولىنىڭكى
دانم دا بزانم.٢ دى پىنگاكا نېيىسم كول سەر منه
لدويف بچم.٣ دى بەرددوام بىم ل سەر پىنگاكىن خۇ دا
تشتەكى بچويكى مفادار چىكەم. پاشى
دى ھەقالىن خۇ پشکداركەم لدور
چەوانىا چىكىرنا وى تشتى.

شارەزاين كىيارىن زانسى

دەمى پلانەكى ۋەكولىنى لدور
بابەتەكى ددانم، دى پشکدارىي كەم
دى چەند رىكەكى تاقىكەم بۇ
بەرسىغانان پرسىيان.

٤ ئەرى رىكەكى دى ھەيە كو بشىم
كەرسەستان تىدا بكاربىيەم؟

بۆچى داھاتىن ئەردى د پارىزىن؟

نەفت ژ داھاتىن ئەردىيە.

دەمى ئەم نەفتى گەلەك بكاردىيىنин

ئەق نەفته بەردەوام نامىنىت. هەروەسا

بۆ ھەمى داھاتىن ئەردى.

ژېر ھندى گەلەك پىدقييە ئەم

داھاتىن ئەردى بپارىزىن

و سوپاسيا خودى بکەين بۆ ۋان

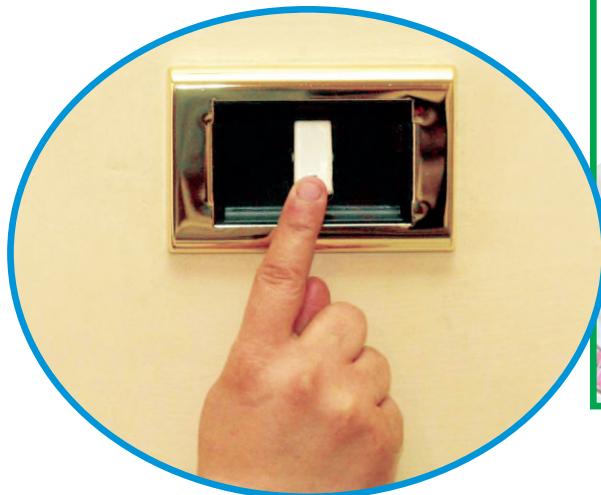
داھاتيان.

چ بکهین دا داهاتین ئهردی بپاریزین؟

دئ ئاقی و کارهبی و تشتین دئ کیم بکارئینين.

دئ کارهبی څه مرینین ده می
مه پیدقی پی نه بیت.

لدویف پیدقیین خو دئ ئاقا حنه فی
بکارئینين.

دوروباره بکارئینان

ئهف پاکیتہ بهری نوکه پاکیتین
شهربهتی بون.

پشتو څه خوارنا شهربهتی مه
وهکی ټافکه کی بو چاندنا
نهمامان(شتلا) بکارئینان.

چ بکهین بو پاراستنا جهین لی دڙين؟

دئ گرنگي ب وان جهان دهين ئه ويئن لی دڙين.

■ د ڦان ويئه ياندا چهوا مرؤُق داهاتين ئه ردی
د پاريزيت؟

هز رد کهم

1. چهوا دئ داهاتين ئه ردی پاريزم؟
2. بوچى ئه، گرنگي ب جهين ڇيانا
مرؤُقى و رووهکى و گيانه و هران د
دهين؟

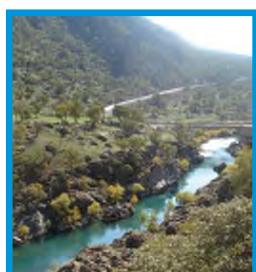
ئەوا ئەز دزانم دى بىزىم

۱. ئەوا لدور وىنەيەكى دزانم دى بىزىم.

زاراڭ

ژمارا پەيقىن ل خوارى دى ل ژىر وىنەيى گونجاى نقىسم:

۱

دەريا

۲

دەرياچە

۳

پويىار

۴

ھەوا

شاره‌زاييّن کرياريّن زانستي بکارديئينم

۱. **بو من ده رکه چيت** کويه‌کي ٿالا دئ

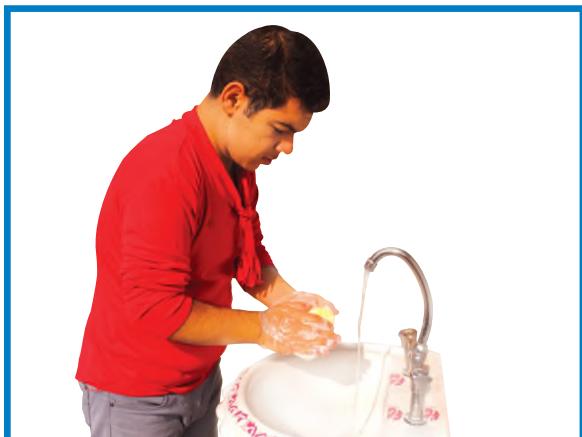
و هر گيرمه د ناق برکه‌کا (موژه‌کا) ئاقيدا،
پاشي پيچه‌کي دئ خوارکه‌م. تيبيني دکه‌م
و بو من دياردبيت کا چ دناف کوپيدا
هه‌يه.

چهوا داهاتي دهينه بکارئيانان		
ئاق	رووهک	ئاخ

۲. **کومکنا پيزانيما** دئ بهر ده وام بم

خشته‌يەکي ئاماذه‌که‌م بو ديارکرنا
ريکيئن بکارئيانانا سئ داهاتان.
دئ ويئنه‌که‌م دئ ويئنه‌يان برم.
تيئدا ديارکه‌ت هندهک رىکيئن

بکارئيانانا هر داهاته‌کي دئ ويئنه‌يان ب خشته‌ي ٿه نويسيئن.
پاشي دئ هه‌قلائين خو پشكدارکه‌م.

۳. **تيبيني دکه‌م** ته ماشا ٿي

ويئنه‌ي دکه‌م و به حسى وئي کاري
دئ که‌م ئه‌وي کورک دکه‌ت.

ئاسمان

پشا

زاراڭ

ستىر

رۇڭ

ھەيق

ھەسارە

ئەرى تۇ دزانى؟

قەبارى ھەسارا موشتەرى ھزار جاران
ھندى قەبارى ھەسارا ئەردىيە.

ئەرئِ تۆ دزانى؟

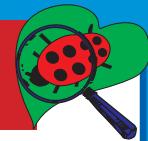
روناھييا رۇڭىزى (۸)

خولەكىن كاتى پىدىقىنە دا
ژ رۇڭىزى بگەھىتە ئەردى.
ھەروھسا فرۇڭەكا بلەز
پىدىقى ب ۱۷ سالانە ھەتا
وى دویراتىي بېرىت.

د ئاسمانیدا چ دبىنин؟

لى ۋەدىكۈلم

ئاسمان

ئەز پىددۇنى ب ۋان تشتا مە:

پىنچىس و پەرەكى كاغەزى

ئاسمان

من دىت	بەروار

دگەل مامۆستاي دى دەركەقىم

دا زىرەقانىا ئاسمانى بىكەم.

ئەز دشىئىم بەردەواام بىم ل سەر

وان تشتىن د ئاسمانيدا دبىينم

دى تابلوئىەكى تۆماركرنى

وەكى ئەۋى لسەرى بەرھەقكەم.

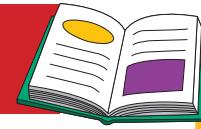
شارەزاين كېيارىن زانستى

دەمى بەردەواام دىم ئەز دشىئىم
تابلوئىا تۆماركردى بكاربىيىم دا
ئەوا من دىتى ب گەھىيىم.

دى وىنەيان كېشىم يان دى پەيغان

نېسىم ل سەر تابلوئى تۆماركردى دا

دى بەردەواام بىم ل سەر ئەوا ئەز دبىينم.

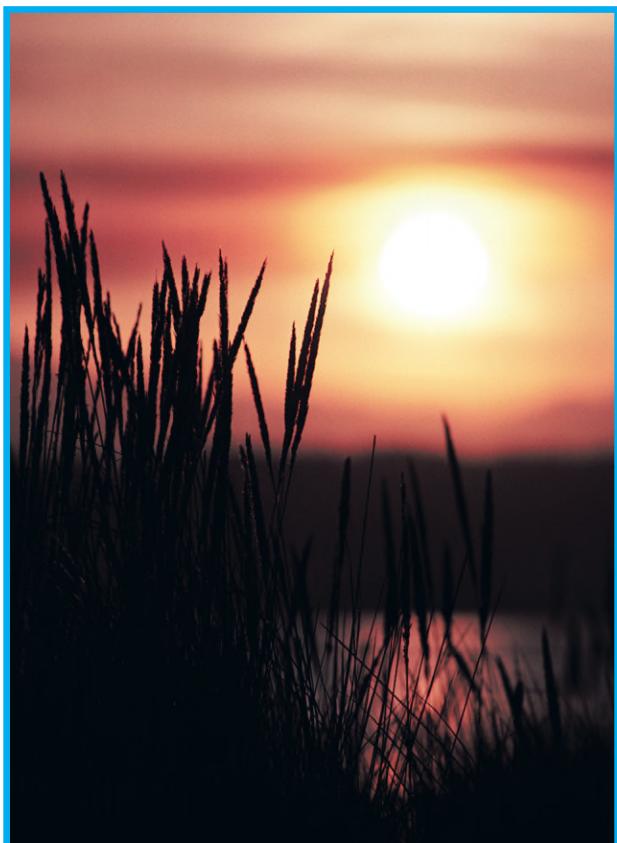
ئەوا ئەم د ئاسمانىدا دېيىن

گەلەك تشت يىن ھەين توْ د شىّى ب رۇزى د ئاسمانىدا بېيىنى، ئەم
دشىّىن رۇزى و بالىندە و عەور و فرۇڭان بېيىن لى د شەقىيدا ئەم
دشىّىن تشتىن دىيىن جۆرا و جۆر بېيىن.

دیتنا ئاسمانى

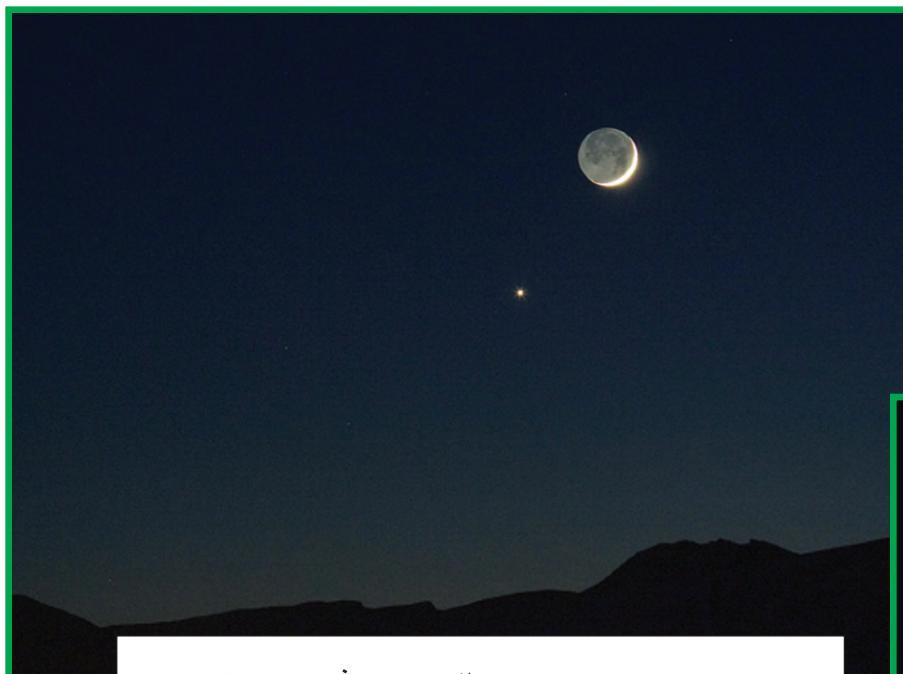
ب شەقىٰ، ژماره يەكا زۆرا يا ستىّران
ل ئاسمانى ئەم دبىينىن. ستىّر تەنن
ل ئاسمانى، رۇناھى ژوان
دەركەقىت. رۆز ستىّر كە، ئەو
نېزىكتىرىن ستىّر بۇ ئەردى.

بەلىٰ ستىّرىن دى گەلهك ژ مە د
دويرن پتر ژ دويراتيا رۆزى. و
دگەلهك شەقاندا ئەم ھەيقىٰ ژى
دبىينىن، ھەيق ب شەقىٰ
گەشتىرىن تەنە د ئاسمانىدا.

■ ئەوچ تەنە ب تنى ب رۆزى ئەم
د ئاسمانىدا دبىينىن ؟

وینهی هه سارا زوهره «گلافیز
- هه سارا سپیدی» و هکی ب
تلسکوبه کا مهزنکه ر دبینین.

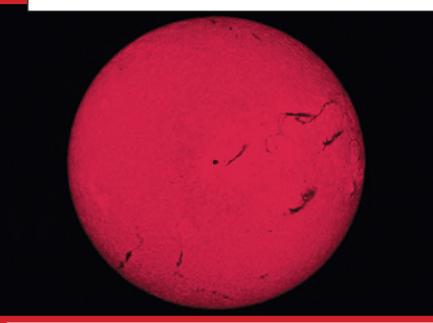
hee Sarra Zohreh Ddemi b Chaghan Debinnin

هندهک شهقان ئەم دشىين هه سارا مهريخ و زوهره د ئاسمانيدا
ببىينىن، مهريخ و زوهره دوو هه سارن، ئەرد ژى هه ساره يە ،
hee Sarre تەنىن مهزنن ل ۋالاھيا ئاسمانى ل دور پۇزى د زقىن.
مهريخ و زوهره و ئەرد هه سارن و ژېھاران د پىكھاتىنە.

مهريخ و هکى دهىتە دىتن ب
ئاميرىن مهزنکەر

مهريخ ب چaghan دىتن
تىبىينىا قەبارى وى بکە
ب بەراوردكىن دگەل
ھەيقى دا.

هز رد كەم

١. ئەز ب شەقى چ د ئاسمانيدا دبىن ؟
٢. هه ساره چنە ؟ ناقى سى ژوانان بىزە.

شەق و رۇڭچەوا رويدەن؟

لى ۋەدكۆلم

رۇڭچەوا

ئەز پىيىدى ب ۋان تىشتامە:

ئەرد

رۇڭچە

بەرجەستەكىي
گۆيا ئەردى

شەرىتا نويساندىنى

دوو كارت

لايتا دەستى

۲ دى داخوازى ژەقالي خۇ
كەم كەم بەرجەستى گۆيا
ئەردى بىگرىت. لايتا دەستى
دى ھەلکەم و بەرى وى دەمە
گۆيا ئەردى. لايى بەرامبەرى
ھەتاقى رۇڭچە و ل لايى دى
شەق.

شارەزاين كريارىن زانستى

دەمى نموونەكى دروست دكەم
ئەز دشىم بكاربىنم بۇ ۋەدىتىنا
كا بۆچى تىشتەك رويدەت.

۱ نموونەيەكى رۇڭچە و ئەردى دى
بەرھەقكەم، لايتا دەستى شوينا
رۇڭچىيە. بەرجەستى گۆيا ئەردى
شوينا ئەردىيە. هەر كارتەكى ب
تەنى گونجايقە دنويسىنم.

۳ دى ئاخقىم كا چەوا ئەق
نمواونەيە هارىكارىيىما من
دكەت؟ دا بزانم كا چەوا شەق
و رۇڭچە رويدەن؟

پوڙ

پوڙ گهريي و پوناهيي ددهت.

گهرييا پوڙي هشكاري و ههواي و ئاقي گهرم دكهت.

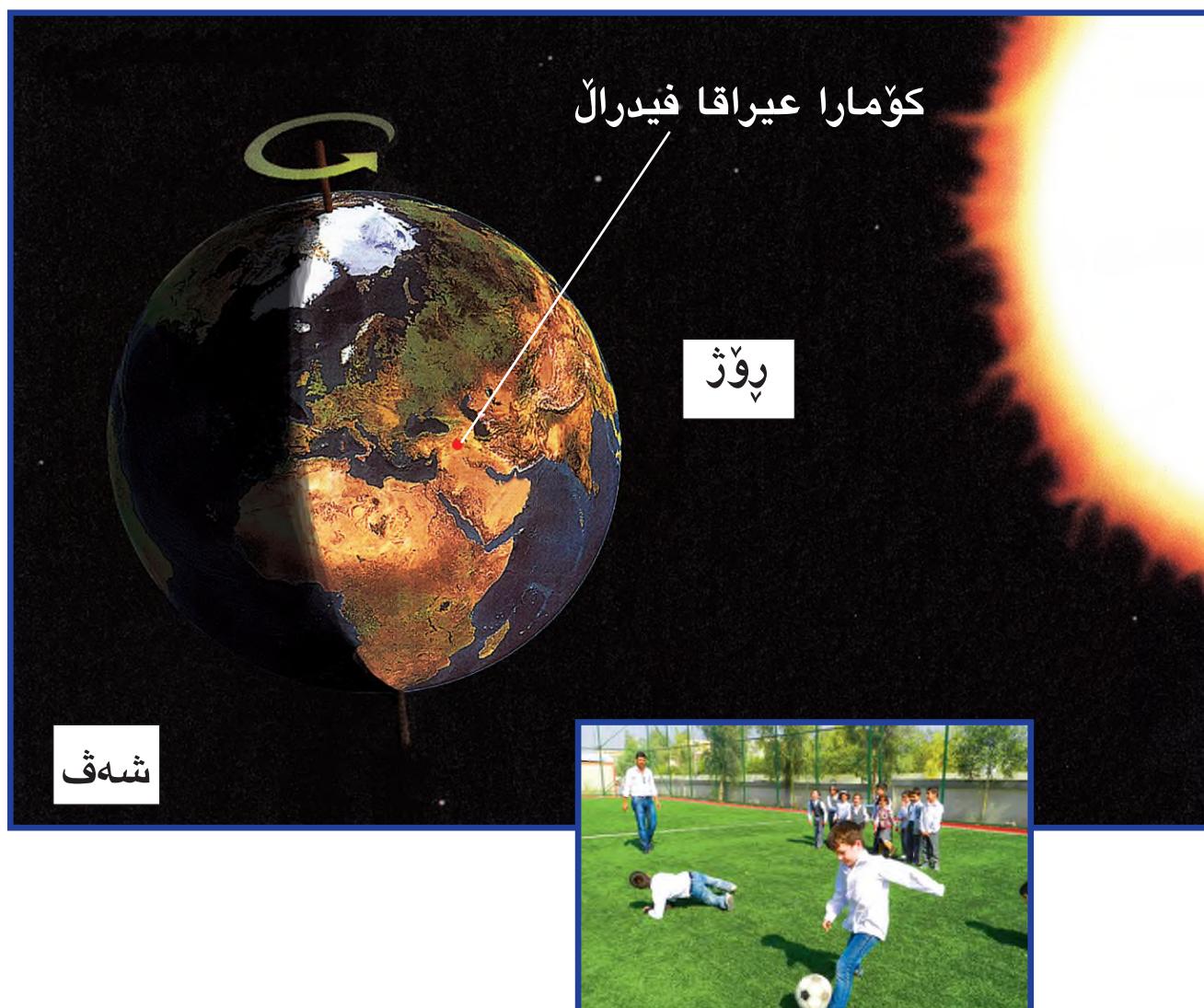
پوناهييا پوڙي، ئاسمانى روون دكهت ب پوڙ.

ب پوڙي روويين ئهري دئاشكرانه - ههريما كورستان

شەق و رۇڭ ل سەر ئەردى

ئەرد ب بەردەوامى ل دور خۆ د زىرىت. ئەرد پىدىقى ب (٢٤) دەمزمىران ھەيە بۇ ھندى دا جارەكى ل دور خۆ بىزىرىت.

دەمى ئەرد ل دور خۆ د زقريت، ئەو لا يى ئەردى ئەۋى ئەم ل سەر دېزىن دكەقىته بەرامبەرى رۇڭى، و ئەسمانى مە دى يى رۇھن بىت. و دى ل دەق مە رۇڭ بىت. و دەمى ئەو لا يى ئەردى ئەۋى ئەم ل سەر دېزىن بەرامبەر رۇڭى نەبىت ئەسمانى مە دى يى تارى بىت و دى ل دەق مە شەق بىت.

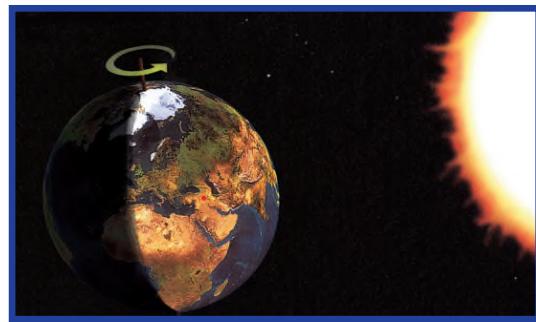

هز رد كەم

۱. بۆچى شەق و رۇڭ پەيدا دىن؟
۲. چەوا زقرينا ئەردى ل دور خۆ شەق و رۇڭان پەيدا دكەت؟

ئەوا ئەز دزانم دى بىرزم

۱. ئەوا ئەز دزانم ل سەر ھەر وىنەيەكى ژقان وىنەيان دى بىرزم.

زاراڭ

زاراڭى گونجاى بۇ دياركرنا ۋان ۋالاھييان دى ھەلبىزىرم

روز - ھەسارە - ستىر - ھەيق

۱. _____ ئەو تەنن ئەۋىن د ئاسمانىدا رۇناھىيى ددەن .
۲. _____ نزىكتىrin ستىرە بۇ ئەردى.
۳. _____ گەشتىrin تەنە ب شەقى د ئاسمانىدا.
۴. ئەرد _____ ل دور خۇول دور رۆزى دزقريت.

شاره‌زایین کریارین زانستی بکار دئینم

۱. نموونه‌کی دی دروست که‌م

نموونه‌یه‌کی دی دروست که‌م

قهباری هرهئیکی ژئه‌ردی و هه‌یقی

و دویراتیا دناقبهرا واندا دی دیار که‌م.

أ. ته‌پکه‌کی ژ ته‌قنا ده‌ستکرد دی به‌رهه‌قکه‌م تیره‌یی وی (۱) سم
بیت ل شوینا هه‌یقی.

ب. ته‌پکه‌کا دی ژ ته‌قنا ده‌ستکرد به‌رهه‌ق که‌م تیره‌یی وی (۴) سم
بیت ل شوینا ئه‌ردی.

ج. ده‌زییه‌کی دی برم ب دریزاهییا (۱۱۰) سم و دی ل سه‌ر میزی، دریز
که‌م دریزاهییا ده‌زی ل شوینا دویراتییه دناقبهرا ئه‌ردی و هه‌یقیدا.

د. هرته‌پکه‌کی دی دانمه سه‌ر سه‌ره‌کی ده‌زی.

۲. به‌رد و ام دکه‌م تابلویه‌کی دی به‌رهه‌قکه‌م دا ئه‌وا ئه‌ز ب شه‌قی و
رۆزی دکه‌م دیار بکه‌م. دی وینه‌که‌م يان دی وینه‌یان برم. وان
وینه‌یان ل سه‌ر تابلویه‌کی دی نویسینم، ول سه‌ر ئه‌وا من

ئه‌وا ئه‌ز د شه‌قیدا دکه‌م	ئه‌وا ئه‌ز د رۆزیدا دکه‌م

ئه‌نجامدای دی دگه‌ل

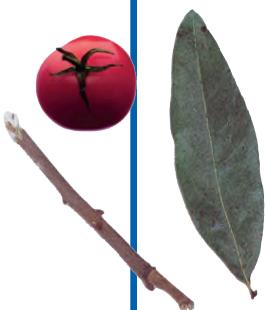
هه‌قالیّن خۆ ئاخقم.

چالاکىي

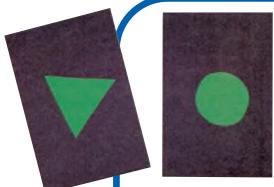
بۇ مال يان بۇ قوتا بخانى

ماددىن خۆراكى د ئاخىدا لى قەدكۈلەم

1. دى پارچىن ژ تىشىن زىندى كوم كەم، بۇ نموونە بەرى باجان سووركەكا بچويك و بەلگەكى دارى و داركەكى هشك، ئەۋزى لىن چاقدىريلە كەسەكى ژ مە مەزىتى.
2. هەرتىشەكى ژ تىشىن جودا دى كەمە كوركەكا ئاخى و دى بن ئاخ كەم ب كويراتىيا ۱۰ سەنتىمىتەتران.
3. دى هييمايەكى دانمە سەرەتەر پىنيەكى، ھەمى حەفتىيان دى لىنىرم بۇ ماۋى ۴ حەفتىيان.
4. تىببىنەت خۆ تۆماركەم.
5. دى گەھمە ئەنجامى.

دى ويئەيان چاپ كەم ب رۇناھىيا رۇڭىزى

1. كاغەزا مەۋاي بۇ بىرینا دوو شىۋەھىيىن ژىلگ جودا بكارئىن.
2. هەر دوو شىۋەيان دانمە سەر كاغەزەكە رەنگ رەش.
3. دى چەمە ژ دەرۋە دەگەل كەسەكى ژ من مەزىتى. و ئىلگ ژ كاغەزىن رەش دانمە بەر سىبەرئى، و ئەوا دى دانمە بەر رۇڭىزى.
4. چەند دەمزمىرەكادى چاقەرئى بىم، پاشى هەر دوو شىۋەيان ژ هەر دوو كاغەزىن رەش قەكەم. دى تىببىنەت ئەنجام كەم .
بۇچى ئەو تىشت رويدا؟

زانستین فیزیایی

۹۸	تیبینیکرنا ماددهی و پیقانا وی	پشکا ۱
۱۱۲	گوهورینین ماددهی	پشکا ۲
۱۲۸	دنهنگ	پشکا ۳
۱۴۲	چالاکی بو مال یان بو قوتابخانی	

پروفېری یه‌که‌پا

بهرجهستهکی دروست دکهم

دی بهرجهستهکی ژ خیزی و ئاقى و تەقنى و هندەك تشتىن دى دروست كەم. دى ل سەر وان ماددىن من بكارئيناين ئاخشم.

تېيپېنېكىرنا ماددهى و پىقانَا وى

پشكا

١

زاراڭ

مادده

بارستايى

رەق

گرام (غرام)

سەنتىمەتر

شل

ملايلتر

گاز

ئەرى تۇ دزانى؟

سوتاندىندا گازا پروپان ھەوايى دناف
بالونىدا گەرم دىكت و بالون بلند
دېيت.

ئەری تۆ دزانى؟

كىشىا هەر تەنەكى رەق ل سەر
ھەيقى نىزىكى شەش جاران
كىمقرە ژ كىشىا وى ل سەر
رۇيى ئەردى.

ل قالاھىيا ئاسمانى

اد اد اد اد

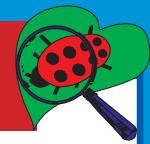
لسەر ھەيقى

لسەر ئەردى

مادده چیيە؟

لی ڦه دکولم

مادده

ئه ز پيڏڻي ب ڦان تشتا مه :

سڀ ته په

په ره کي ڪاغڙي و پينقيسيهك

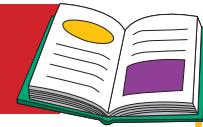
١) تيڻينيا و هڪهڻي و جوداهييا
دڻي هزر کهم ل سهر ريڪا
پولينكرنا ته پان. و دڻي هزر ڦين
خو نشيسم.

شاره زاين کرياري زانستي

دهمي پوليندکهم دڻي ڦه کوليئني کهم ل
سهر وان سيفه ٽين و هڪهڻ د
ته ناندان، پاشي ته ٽين و هڪهڻ دڻي
کهمه د ئيڪ کو ڦمه ل دا.

٢) دڻي ريڪا کي هه لبزيزم، بو
پولينكرنا ته پان بو چهند
کو ڦمه لان.

٣) دڻي به حسي چه وانيا پولينكرنا
ته پان بو هه ڦالين خو کهم.

مادده

هەمى ئەو تەنیّن ل دەورو بەرئىن مە وەك داران و شىرى و ھەواي ژ
ماددهى پىكىدھىن.

مادده ئەوه يى هەمى تەن ژى پىكىدھىن.

دۆخىن ماددى

ماددى سى دۆخ هنه : رەق ، شل ، گاز.

كولاف و ئامان و كوب و كورسيك تەنىن رەقنى.

شەربەت تەنەكى شله.

ھەوايى دنالى پۇدانكادا گازە.

تەنىن رەق

شل

سیفه‌تین مادده‌ی

مادده‌ی گله‌ک سیفه‌ت هنه وهکی:

رنه‌گی و قه‌باره‌ی و شیوه‌ی. و

ژ سیفه‌تین دی بیّن مادده‌ی بارسته‌یه.

بارسته چهندیا وی مادده‌یه ئهوا د

ته‌نه‌کیدا همی.

گاز

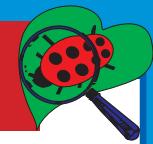
هز رد کەم

۱. مادده چییه؟ دۆخین وی چنه؟

۲. هندهک ژ سیفه‌تین مادده‌ی چنه؟

چهوا دی ماددهی پیقین؟

لی ڦه ڏکوٽم

شلان

ئهٽ پيڏتى ب ڦان تشتا مه

سی ئامان
قهه داره (پیقہر)

سی په ردا خان ئاقا
پيڻقيسي هيلکاري
رهنگكريا تيدا ههٽ

۱ دی هيلکي ل سهر ههٽ ئامانه کي
دانم دئيڪ ئاستدا و دی ئاقا
رهنگكري که مه دناف ههٽ ئامانه کيدا
ههٽا ئاستي هيللا نيشانكري.

۲ ئاقا ئامانه کي ڙوان دی ڦالا
که مه قهه داره دی پيڻم، و ههٽو
ڙمارا ئهٽ دبىنم دی توٽماره کهٽ.

۳ ڙماران دی بهراورد کهٽ دی بو من
چ دياربيت؟

۴ پيڻگا ڙماره (۲) دی بو
ههٽدوو ئامانيں دی
دوباره کهٽ.

شاره زاين ڪريارين زانستي

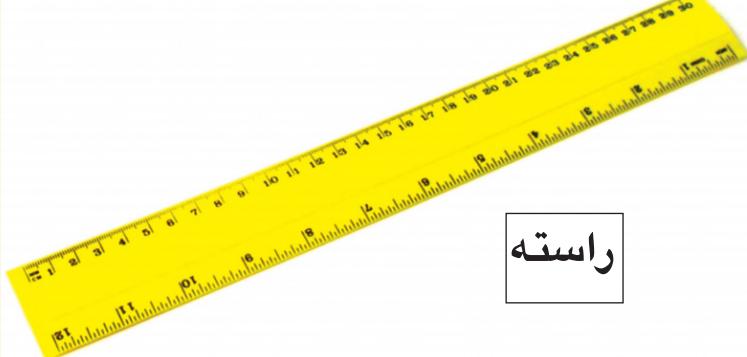
قهه داره دی بكارئينم بو پيڻانا
قهباري شلان.

پیقانا ماددهی

ئامیران دى بكارئىينىن بۇ پیقانا ھندەك سيفەتىن ماددهى وەك بارستەي و قەبارەي و درىزىي.

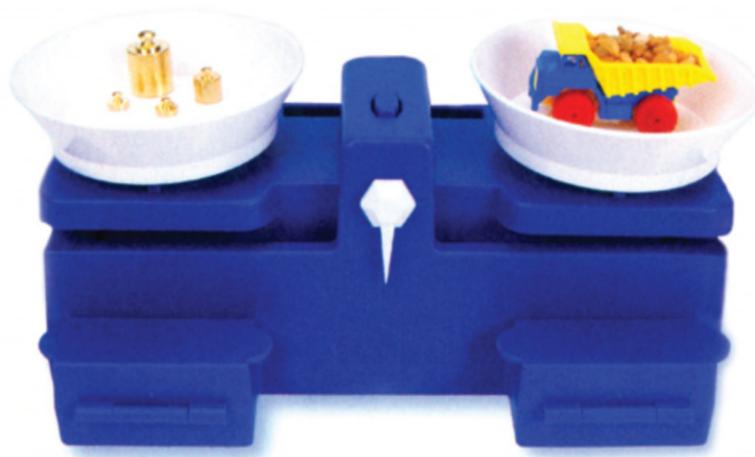
تەرازى و قەدارە و راستە ژ ئاميرىن پیقانا ۋان سيفەتانە.

راستە

قەدارە

تەرازى

پیقانا ماددی رهق

ماددهی د تهنین رهقا شیوهی تایبەتی خۆیی هەی.

و تهنین رهق بارستهیی هەی.

تەرازىيەكى دوو لا بكاردىيىن بۇ پیقانا

بارستهیی تەنین رهق. دى تەنی دانىنه

د لايىكى تەرازىيدا. و دى سەنگان

دانىنه د لايى دووپەدا هەتا ھەردەوو

لايىن تەرازىي يەكسان دېن.

بارستهيا تەنی يەكسانە ب ئەنجامى

كۆمکرنا بارستهيا سەنگان.

گرام ئەو يەكەيە ئەوا بكاردھىت بۇ

پیقانا بارستەي.

■ ئەق كچكە چ بكاردئىيەت بۇ
پیقانا بارستەيا يارىكى؟

سەنتىمەتر

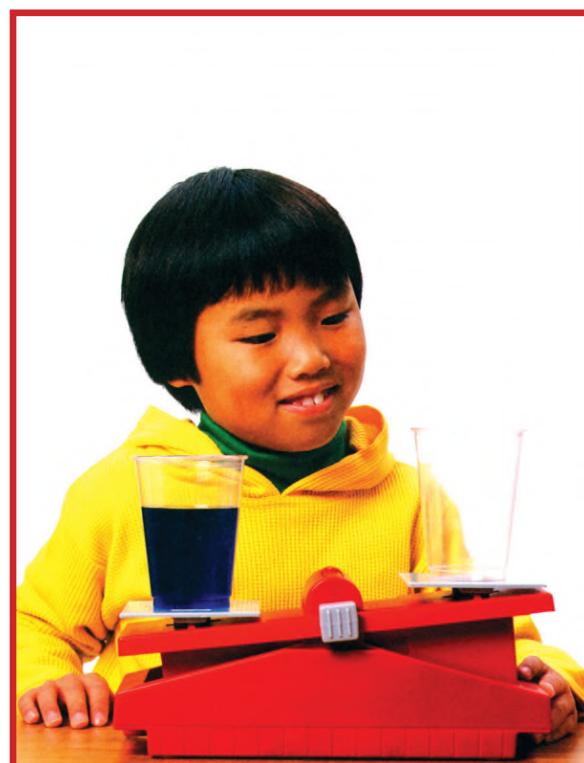
راستهی بكاردئىنин بۆ پىقانان درىزىيا تەنى پەق يان پانىيىا وى.
سەنتىمەتر ئەو يەكەيە ئەوا دھىتە بكارئىنان بۆ پىقانان درىزىيى.

درىزىيا تەنى چەند سەنتىمەترە؟

زمارا سەنتىمەترا	تەن
٣٠	پاکىت
٢٧	پارچە كادارى

پیقانا شلان

شل دوّخه که ژ دوّخین ماددهی کو
ماددهی تیّدا شیوه‌یه کی تایبہت نینه.
لی مادده شیوی وی ئامانی
و هر دگریت ئه وی تیّدا. شل بارسته
ههیه. بارسته یا شلی ب ته رازیّا
دوو لا دهیتہ پیقان.

■ بارسته یا کیش په رداخی مه زنتره؟
چهوا دئی زانی؟

قهباری شلهی ژی دئی پیقین
مللیاتر. ئه و یه که یه ئه وا دهیتہ
بکارئینان بو پیقانا قهباری شلی.

■ د کیشك ئامانیدا قهباری شلی پتره؟

پیقانا گازان

گاز ئهو دوّخى بتنىيە ژ دوّخىن ماددهى ئهوى مادده تىدا

هەمى وى ئامانى پر دكەت ئهوى تىدا.

گاز ژى وەكى شلى شىوهىي وى ئامانى وەردگريت
ئهوى دكەنى. گازى بارسته يى هەى.

بارستاييا گازى دى پىقم ب گرىدانا

دوو پقدانكىن وەكھەق ب
ھەردوو لايىن راسته يەكى

«تولەكى» قە، ئىك ژوان يا
تىرى ھەوا بىت يا دى يا ۋالا بىت.

بارستى پقدانكا تىرى مەزنترە ژ
بارستى پقدانكا ۋالا.

■ دى چەوا زانى كوبارتە يا پقدانكا
پقداي ب ھەواي مەزنترە؟

ھز رد كەم

۱. چەوا بارسته يا تەنلى رەق دپىقم؟

۲. چەوا قەبارى ماددى شل دپىقم؟

ئەوا ئەز دزانم دى بىرّىم

۱. سيفهتىن هەر دۆخەكى ژ دۆخىن ماددەي چنە؟

گاز

شل

رەق

زاراف

ڦان ڦالاهىين ل خوارى دى پر كەم ب نقىسىنا پيتا پەيقا گونجاي بو تەمامىكىدا رەستى.

- أ. گاز
- ب. شل
- ج. سەنتىمىھەتر
- د. رەق
- ه. بارستە
- و. ملايىلتە
- ز. گرام

۱. _____ پۇدانكى دى پر كەت.
۲. تەرازى بكاردھىت بو پىقانان _____.
۳. _____ شىۋى ئامانى وەردگرىت.
۴. قەبارى ماددى شل ب يەكەيا _____ دھىتە پىقان.
۵. درىزى ب يەكا _____ دھىتە پىقان.
۶. كورسى تەنىكى _____ چنکو شىۋەيى خۇ دپارىزىت.
۷. بارستا ب يەكا _____ دھىتە پىقان.

شاره‌زایین کریارین زانستی بکارئینم

۱. پولین دکهم خشته‌یه‌کی و هکی ئه‌وئل خاری دئ بهره‌هه‌کهم و دئ دناف گوقاراندا گه‌ریئم بو دیتنا وینه‌یان بو هه‌می دوختین مادده‌ی. دئ ڦان وینه‌یان برم و ب جهین گونجاچه دئ نویسینم، دئ ل سهر هه‌ر وینه‌یه‌کی ئاخشم.

دوختین مادده‌ی		
گاز	شل	رہق

۲. دئ پیقم دئ پینچ ته‌نین رہق یین بچویک هه‌لبزیرم دا دریژیا هه‌ر ئیکی ژوان ب پیقم. راسته‌یه‌کی ب سه‌نتیمه‌تران ژماره‌کری دئ بکارئینم. و دئ دریژیا هه‌ر ته‌نه‌کی پیقم و توّمارکهم. پاشی دئ ته‌نان ژی کورت بو یی دریژ ریزکهم.

گوھوٽین ماددی

پشکا

زاراڻ

حهٽلبوون

ههلم بوون

بهستی بوون

خهست بوون

تیکهٽ

ئهٽری تؤ دزانی؟

خوي دناف ڦان مالکاندا دي کوم کهين ڙيهر ههلم بوونا
ئاڻي و جوداكرنا خوي ڙئاڻي.

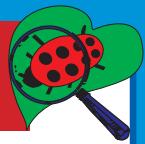
ئەرىّ تو دزانى؟

ھەوا تىكەلەكە ۋە (١١) ده
گازان پىك دەھىت.

چهوا دوّخى ئاقي دهیتە گوهورىن؟

لى ۋەدىكۈم

گوهورىنا دوّخى ئاقي

ئەز پىدۇقى ب ۋان تشتامە :

دەمىز مېرىدەك

پارچەكا پەرۆكى

گلۇپەكا كارەبى

پارچەيىن بەفرى

٢ دى پلانەكى بۇ دوو رىكان ب تنى دانم، دى پلانى بجه ئىينم.

٤ دى دگەل ھەقلى خۇ ئاخقىم ل سەر وى رىكا زويتر پارچەيا بەفرى حەلاندى.

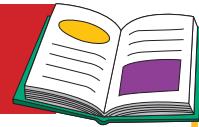
١ هزر دكەم د ھندەك رىكاندا ئەويىن وەل پارچەيا بەفرى دكەن دا بلەز بەلەلىت.

٣ دەمى پىدۇقى بۇ حەليانا ھەر پارچەيەكا بەفرى دى توّماركەم.

شارەزاين كريارين زانستى
دەپلانەكى ۋەنى دانم دا وى رىكا باشتىرين ئەنجام دىدەت بىزانم.

دەست نەدە شويشا گلوبى

ئاڭ چەوا دەپتە گوھۆرین؟

ئاڭ يا رەقه يان شلە يان گازە. ئاڭا رەق دېيىزنى بەفر يان
بەستى.

دەمى ئاڭ گاز بىت دېيىزنى ھەلما ئاڭى، دۇرى وىنەيدا ئەو گەرما
ژ ئەردى دەركەۋىت دەپتە ئەگەر ئاڭ گوھۆرینا ئاڭى ژ دۆخەكى بو
دۆخەكى دى.

گەرمىرن ئاقى دگوھۆرىت

گەرمىرن ئاقى ژ دۆخەكى بۇ دۆخەكى دى دگوھۆرىت. بەستى ئاقە دۆخى رەقە.

دەمى گەرم دېيت بەستى دى حەلىيەت، و دى ھىتە گوھۆرىن بۇ شلى.

كىيارا گوھۆرىنا ماددەيى رەق بۇ شلى

دېيىزنى حەلبوون.

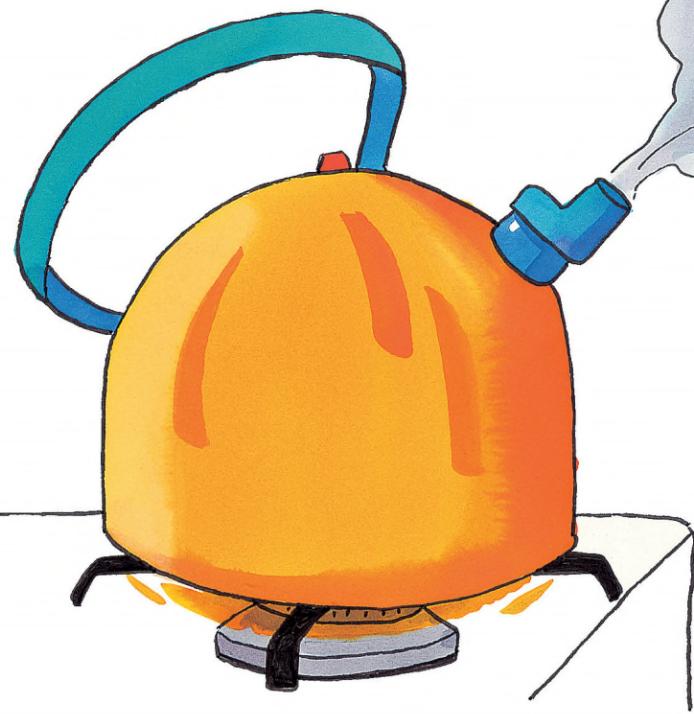

■ حەلبوون چىيە؟

■ كەنگى دى بەستى حەلىيەت؟

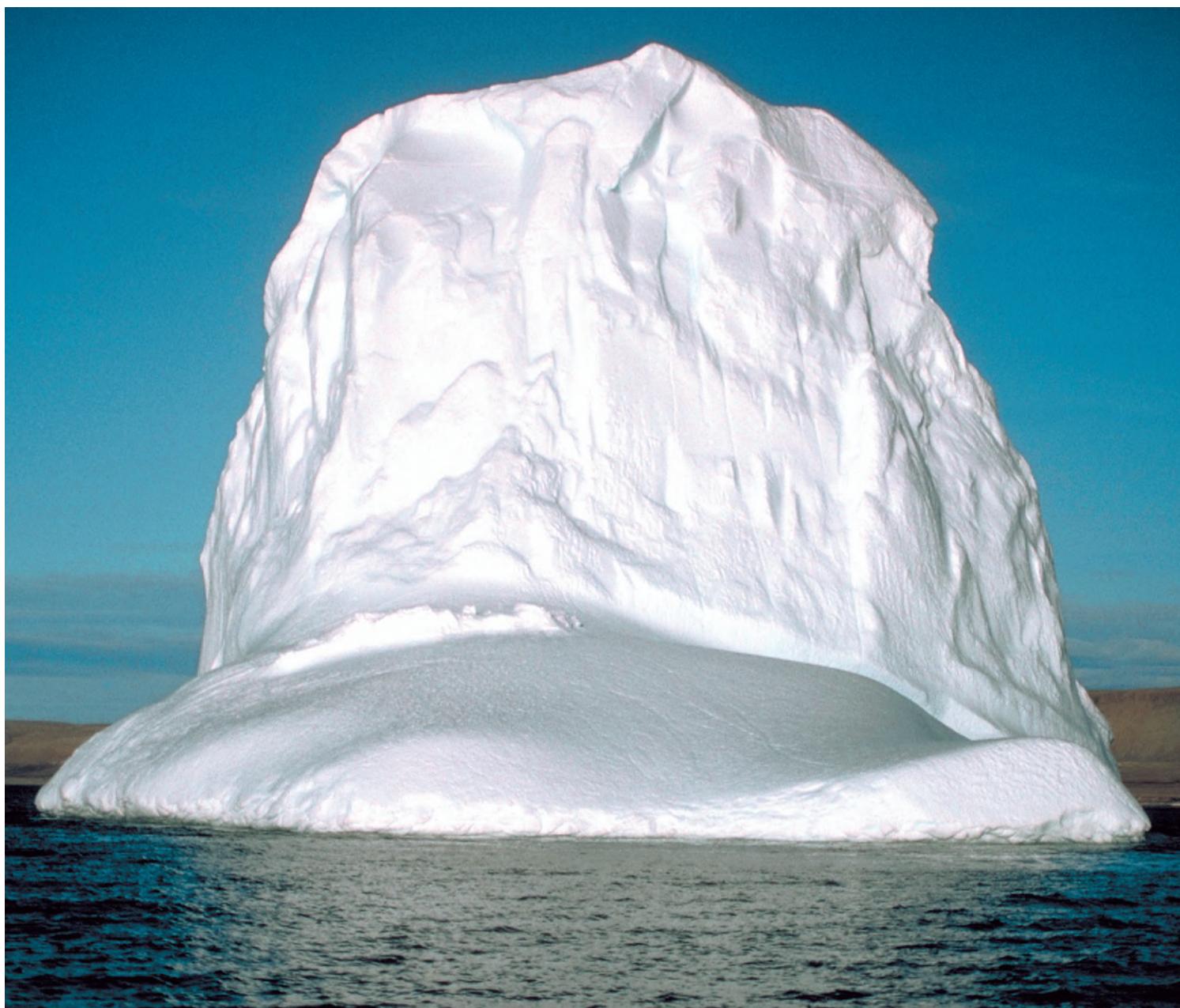
دەمى ئاڭ گەلەك بەھىتە گەرم كرن، دى
دەست ب كەلاندى دكەت، و دەمى ئاڭ
دكەلىت دى بىتە ھەلم، ئانکو دھىتە
گوهۇرىن بۆ ھەلما ئاڭى، كو ئەۋۇزى گازە
وەكى ئەوا دقى چادانكى ئاقيدا رويدەت.
دېيىزنه كريارا گوهۇرینا ماددهى شلى بۆ
گازى ھەلمبۈون.

■ ج وەل ئاڭى دكەت كۆبەھىتە گوهۇرىن بۆ گازى؟

ساردکرن ئاقى دگوهۇرىت

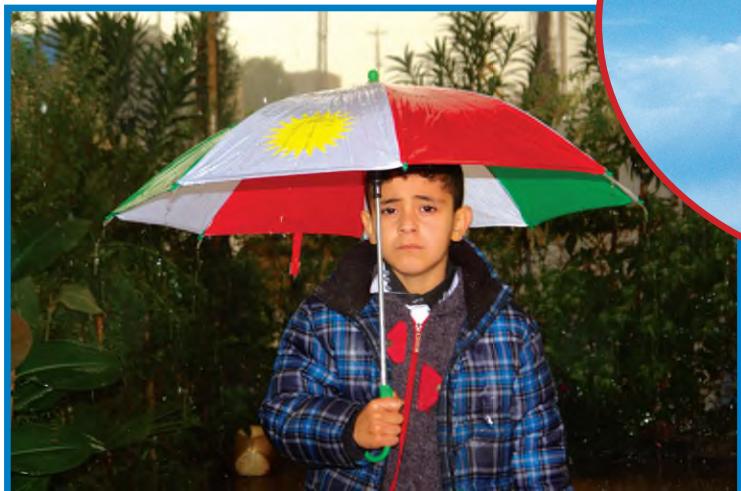
ساردکرن ژى دۆخى ئاقى دگوهۇرىت. دەمى ئاق گەلەك دەزىت
دې بىتە بەستى، ئانکو دې رەق بىت.
دېئىنە كريارا گوهۇپىنا شل بۇ رەق بەستن.

دەمىٽ هەلما ئاڭى ساردىت دى چربىت، ئانكۇ دى بىتە شل.

دېيىزىنە كريارا گوهۆرپىنا گاز بۆ شل خەست بۇون.

چىكىن هويرىيەن ئاڭى عەوران پىكىدىن، و دېيت وەكى بارانى بارىت.

■ چەوا ئەق عەورە پەيدابو يە؟

ھزردىكم

1. دۆخىي ئاڭى چنە؟

2. چ تىشى دۆخى ئاڭى دگوهۆرىت؟ .

چهوا مادده دهیتنه گوهورین؟

لی ڦه دکولم

تیکه!

ئه ز پيدقى ب ڦان تشتا مه:

سینى

خوی

که ڦچك

نيق په رداعي ئاقا
تىيەن شير

تیکه لى خوی و ئاقى دى

که مه دناف سينييدا.

که ڦچكه کى مه زنى خوی دى

دگه ل ئاقى تیکه لکه م و

تیکه له ي دى باش تیکه ده م.

بو ده مى دوو روڙان دى
تىبىنى كه م. ئه رى پيش بىنى
من يا دروست بيوو؟

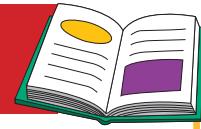
سینى دى دانمه جهه کى گه رم

و دى پيش بىنكه م كا دى ج

رويده ت؟

شاره زاين ڪريارين زانستي

ده مى پيش بىنى دكه م پيزانى نىن
خو بكار دئينم دا خه ملان دنا من
يا باش بيت.

رېكىن گوهۇرىنا ماددهى

دېيت مادده ب رېكىن جودا بېتىه گوهۇرىن . چەوا مادده دقى
تىڭەلەيدا ھاتە گوهۇرىن ؟

پرت پرتكن و گوهورينا شيوهی

پرتکن ریکه که بو گوهورينا شیوهی ماددهی. ئەگەر نانەکى پرت پرت بكمىن بو چەند پارچەيان شیوهی هەر پرته کا نانى يا جودايە ژ شیوهی نانى بەلى دى هەرمىنيت نان.

وەربادان (چەماندن) ریکەکا دى يە بو گوهورينا شیوهی ماددهی. شیوهی پارچەيا ھەقىرى دى ھىتە گوهورین لى ھەرمىنيت ھەقىر.

تىّكەلكرنا ماددهى

دەمىّ جۆرىن جودا يىن

ماددان ددانمه دگەل ئىك، دى
تىّكەلەكى ب دەستخوّقەئىنم.

تىّكەل تىشتكە ژ دوو جورىن
ماددان يان پتر پىك دھىت.

■ ئەو جورىن ماددان چىنە ئەوين داناينه دناش

ئامانى سەريدا؟ ئەرى ئەقە تىّكەلە يە؟

ئەم دشىن گەلهك جۆرىن ماددان تىّكەلى ئىك بکەين،
پاشى ژ ئىك جودا بکەين بىي ئەق جۆرە مادده بەرىنە
گوهۇرىن.

■ چەوا ئەقان كاغەزگرا دى جودا كەين ژ

جۆرىن ماددىن دى دېنى تىّكەلى دا؟

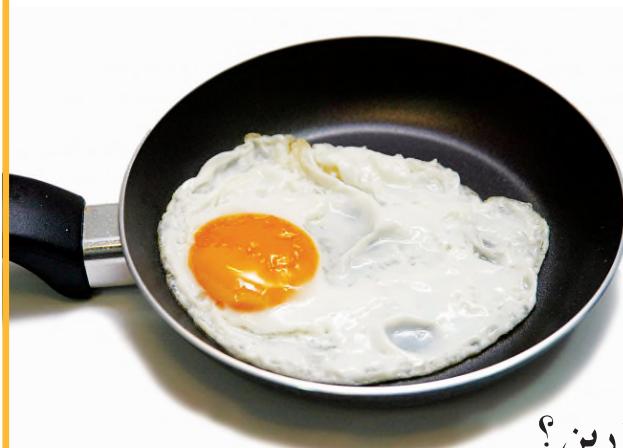
سووتن و لینان

هندەك ژگوھۆرینىن ماددەي نەشىئىن ماددەي قەگەرينى بارى بەرى، ئاگر و پلا گەرمىي يا بلند پتريما جاران دېيىتە ئەگەرى ۋان جۇرىن گوھۆرینىن ماددەي.

سووتن دارى دگوھۆریت بۆ خولى و گازان و دويكىلى. نەشىئىن دووبارە خولىي و گازان و دويكىلى چەگەرينىڭ بۆ دارى (دۆخى بەرى).

لینان شلى دناف هىكىدا دگوھۆرىت بۇ تەنەكى رەق .
ھەروەسا رەنگى ھىكى دەست لىدان و تاما وى ژى دەيىتە گوھۆرىن .
نەشىين دووبارە ھىكاكەلاندى ۋەگەرېنىڭ بۇ ھىكاكا خاق .

■ چەوا ھىكەتە گوھۆرىن ؟

ھز رد كەم

۱. دەمى تەنەكى كەركەين چ دەيىتە گوھۆرىن ؟
۲. دى چ ب دەست مە كەقىت دەمى گەلەك جۆرىن ماددان تىكەل دەركەين ؟
۳. ھندەك گوھۆرىنىن ماددان بىزە كۈنىشىن ماددەي ۋەگەرېنىڭ بۇ بارى بەرى .

ئەوا ئەز دزانم دى بىرۇم

۱. دى بىرۇم چەوا ماددە ھاتىھ گوھۇرىن دەھر وىنەيەكىدا

زاراف

دى بەرسقა ھەر پرسىارەكى دەم ل ۋالاھىن لە دەھىت.

ج.

ب.

أ.

۱. كىشك وىنە، حەلبۇون نىشاددەت؟

۲. كىشك وىنە، تىڭەلەمى نىشاددەت؟

۳. كىشك وىنە، خەست بۇون (چربۇون) نىشاددەت؟

شاره‌زایین کریارین زانستی بکار دئینم

۱. **دی پلانا ڦه کوٽلینه کی دانم و بجه ئىنم** پلانا ریکه کی بو ديارکرنا چهوانيا گوهورپينا ئاقى ڙ شل بو رهق و ڙ رهق بو شل ددانم. دی لىسته کی بو وان ماددیئن ئه ز پيڏڻي بهرهه ڦڪه. هر پيڻگا ڦڪه کا پي رادبم دی وينه يي وئي گيڻم. ئه وا ئه نجام ددهم دی پيڻشبيين ڪه. پاشى دی پلانى بجه ئىنم.

۲. **پيڻشبيين دكهم** ده مى تيڪله له کي ڙ خيزى و كاغه زگرو ته به لان دروست دكهم دشين ماددان بساناهى ڙ ئيڪ جودا ڪه ين. دی تيڪله هى ڙ ماددیئن پيڏڻي بهرهه ڦڪه بوجه ئينانا پلانى ڙوانا موگناتيس پشتى هيٺگي دی پلانى بجه ئىنم. ئه رئي پيڻشبيين يا من يا دروست بيو؟

دنهنگ

پشا
۳

زاراڻ

دنهنگ

لهزین

توندييا دنهنگي

پلهيا دنهنگي

ئاميرئ موزيڪي

ئهري تو دزانى؟

ئهو پلهيا دنهنگي ئهوا فيل دشىت

دهريخىت يان گوه ليٽبىت، دبىت

گلهك يا ستويير بيت كومروق نهشىت

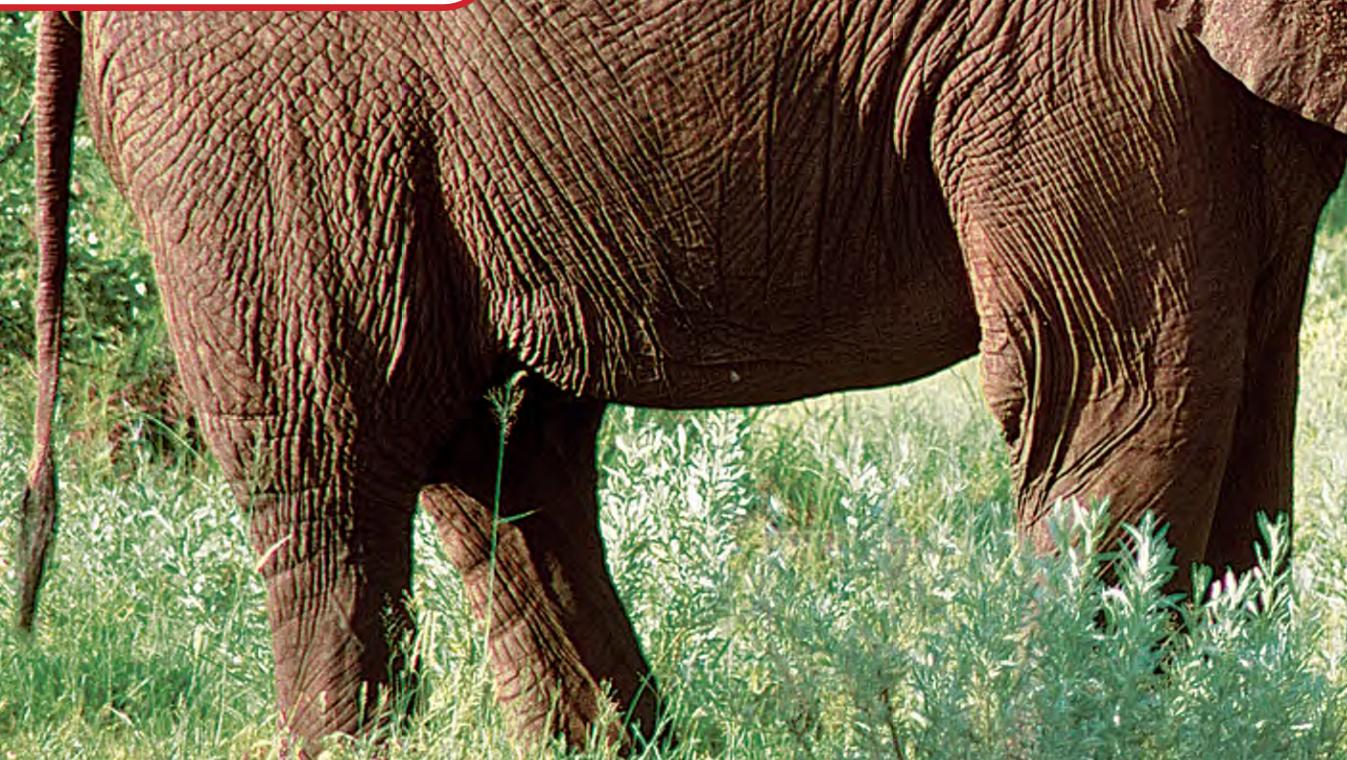
گوه لى بيت.

ئەرئ تۆ دزانى؟

سیسرکا شەقى گوه ل دەنگى
دېيت، ب رىكا وان گوهان ئەۋىن
د پىيىن وىدا ھەين.

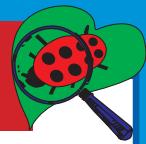

«گوه»

دهنگ چييە؟

لى ۋە دكۆلم

ئەو چييە دهنگى پەيدا دكەت؟

ئەز پىدۇنى ب ۋان تشتا مە:

پەرەكى كاغەزى و پىنچىسىك

راستە

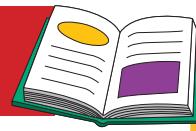
١ ئىك ژ لايىن راستەي دى دانمە سەر مىزى و پەستانەكى ئىخەمە سەردا جىڭىر كەم، لايى دى درېزىدېيت د ھەوايدا دوور ژ ليقى مىزى. دى قى لاي پالدەم بەرەق خوارى و دى هيىلەم.

٢ ئەوا روىدەت دى تىبىنى كەم و توّماركەم.

٣ چەوا ئەم دشىيىن دهنگى ب گوهۇرىن؟ دى پلانەكا ۋەكولىنى دانم.

شاھزادىن كىيارىن زانستى

دەمى پلانەكا ۋەكولىنى لىسەر پرسىارەكى ددانم و بجە بىيىم دى پرسىارەكەم و رىيكان تاقىكەم دا بەرسقًا پرسىاران بىدم.

دہنگ

هه تشهکی مه بھیست دهنگه ببیت مه گوه ل دهنگی لیدانا دھولی
ببیت و دهنگی فیلی و دهنگین دی. دهنگ ڙھمی لايانقه ل دوٽ مه
یئی ههی.

دنهنگ، چهوا پهيدا دبیت؟

دنهنگ لاستيکه کا گريّدای دكىشين و بهردهين، دئ مه گوه ل دنهنگه کي
بيت. و دئ لهرزينا داڭا لاستيکى بىنин. لهرزين لقينه کا ب لهزا يا هاتن
و چوونىيّه.

دنهنگ داڭا لاستيکا
گريّدای ژلقينى،
د راوهستىيت دنهنگ
نامينيت.

دەستى خۆ دى دانمه بن
حەفكا خۆ و ئەزدى (ھم
ھم) ئەم . ئەز شىام
ھەست بکەم كۆ تىشتكە
دناڭ حەفكا من دا يى
دلەرزىت. پاش دى
راوھەستىت.

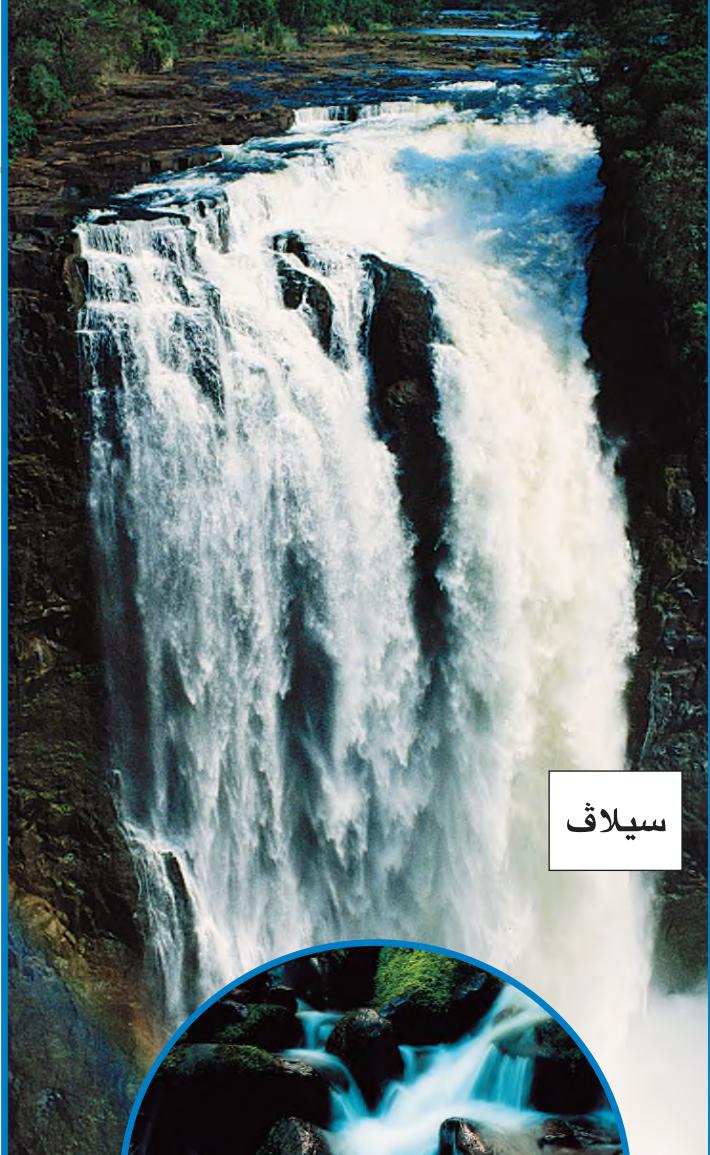
دەنگ ژئەنجامى لەرزاينا تەنان
پەيدا دېيت.
دەمى پف دكەينە فيتكى
ئەو تەپكا دناڭ فيتكىدا دى
لەرزىت، و دى ھەست ب
لەرزاينا تەپكى كەين.

دهنگین جودا

گلهک جورین جودا يین دهنگان
هنه، دهنگ دئ يی ب هیزبیت،
يان لاوازبیت.

جوکا ئاققی يا بچویك دهنگهکی
لاواز ددهت ، لی سیلاق دهنگهکی
بهیز ددهت.

تونديا دهنگى نيشانا چەندىا هيزا
دهنگييە يان لاوازيا وييە.

دهمی ب هيزل ددهولی ددهم
ددهول دهنگهکی ب هيززی
دهیت و دهمی هيدى ل ددهولی
دهدم دهنگهکی نزم زی دهیت.

دنهنگ يى تىزه يان بوره «ستوره».

پلهيا دنهنگى نيشاددهت كا دنهنگ يى تىزه يان يى بوره. دنهنگى رهويينا

سەيەكى مەزن يى بوره و دنهنگى رهويينا سەيەكى بچويك يى تىزه.

دنهنگى زەلامى يى بوره، لى دنهنگى بچويكى يى تىزه.

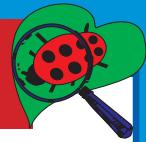
هز رد كەم

١. چەوا دنهنگ پەيدا دبىت؟
٢. چەوا دنهنگى جوكا ئاقى يا بچويك ژ دنهنگى سىلاقى يى جودايە؟
٣. چەوا دنهنگى زەلامى ژ دنهنگى بچويكى يى جودايە؟

ئەو دەنگىن ئاميرىن مۆزىكى

پەيدا دكەن چنە؟

لى قەدکولم

دەھۆلەكى دروست دكەم

ئەز پىدىقى ۋان تشتا مە:

پىنْقىيَسەكى ب
ژىبرىك

داڭەك
لاستيكي

پۇدانك

قودىكەك
اكانزا يى
دندكىن فاسوليان
ھەردوو سەر
دېكىرى

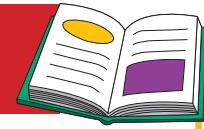

دەھۆلەكى دروست كەم دى پۇدانكى ب قودىكى ۋە جورى دەنگى كەم دى پىشىبىنیا وى جورى دەنگى كەم دى جىگىر كەم ب داڭەلاستيكيقە دا دەھۆلەكى دروست كەم، ھندەك دندكىن فاسولىي دى دانمه سەر پۇدانكى.

شارەذايىن گىيارىن زانستى

دەملى پىشىبىنیي دكەم دى
پىزانىنىي خۇبكارئىنم بۇ
دياركىرنا ئەوا دى رويدەت.

دەھۆلەكى دروست كەم دى پىشىبىنیي خۇبكارئىنم بۇ لىداندا دەھۆلەكى دروست كەم دى تىبىينى كەم.

دەنگىن ئاميرىن مۆزىكى

كور و كچ ل ئاميرىن مۆزىكى يىن ھەمە جۇر دەن .

ئاميرى مۆزىكى ئاميرەكە بكاردھىت بولىدانا مۆزىكى.

ھەر ئاميرەكى مۆزىكى دەنگەكى تايىبەت پەيدا دكەت.

دې گوه ده ينه ده نګین ئاميرىن موزيکى

ئاميرى موزيکى ده نګى ددهت ده مى به شهك ژى دله رزيت. به شين
هندек ئاميران ب لهز دله رزن و ده نګين تىز ددهن، وهندهك به شين
ئاميرىن دى هيىدى دله رزن و ده نګين بور ددهن.

ژىيا خارى يا عودى يازراقه و ده نګى تىز ددهت.

ژىيا سهرى يا عودى يا ستويىره و ده نګى بور ددهت.

ب چهند ریکیں جودا ئەم ل ئامیرین مۆزیکى ددھین. دەھۆل قوت ل دەھۆلی ددھت دا رویی دەھۆلی ب لەرزيت. مۆزیك ژهن ل ژیین ئامیرى ددھت دا وەلی بکەت بلەرزن. و موزیك ژهن بقىكەت بلىلى دا هەوا تىدا بلەرزيت.

هز رد كەم

۱. ئامیرین مۆزیکى د چدا وەكھەقىن؟

۲. ئامیرین مۆزیکى د چدا ژىڭ جودانە؟

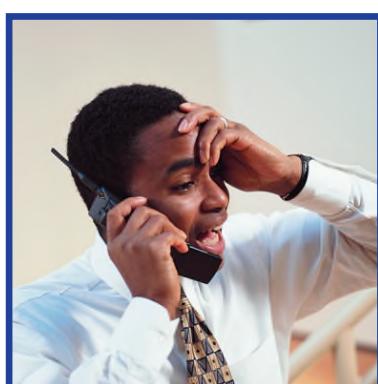
ئەوا ئەز دزانم دى بىرّم

۱. ئەوا ئەزل سەر ھەر ئاميرەكى مۆزىكى دزانم دى بىرّم.

زاراڭ

دئ ل سەر ھەر وىنەيەكى ئاخقىم ب بكارئىنانا وئ پەيقى يان دەستەوازى ئەوال ژىر ھەر ئىكى ژوان ھاتىه نقيسىن.

۳. پلا دەنگى

۲. دەنگ

۱. لەرزىن

شاره‌زایین کریارین زانستی بکاردئینم

۱. **پیشینی دکهم** دی ب دهسته‌کی زه‌نگلی ژ لایی سه‌ریقه گرم. دی که‌قچکه‌کی بکاردئینم بولیدانا زه‌نگلی و دی گوهی خودمه ده‌نگی. پیشین دکهم کا دی چ ل ده‌نگی هیت ئه‌گهر من زه‌نگل ژ لایی وئی یی کانزاویقه گرت. دی پیشینیا خو تاقیکه‌م.

۲. **دی پلانه‌کا ڦه‌کولینی دانم** دی پلانه‌کا ڦه‌کولینی دانم دا دیار که‌م کا چهوا ڦمارا دندکین فاسولیان کاردکه‌نه سه‌ر جوری ده‌نگی دشیشه‌یدا. دی (۱۰) دندکین فاسولیان یین هشك دانمه دشیشه‌یدا وه‌کی د وینه‌یدا دیار. پاشی دی شیشه‌ی شلاقینم دی گوهی خودمه ده‌نگی. دی پیشین که‌م ئه‌گهر ڦمارا دندکین فاسولیان هاته گوه‌رپین چهوا ئه‌و ده‌نگی ژ شلاقاندنا شیشه‌ی دهیت دی گوه‌رپیت. دی ڦه‌کولینی بجه ئینم.

				ڦمارا دندکین فاسولیان
				ئه‌و ده‌نگی ژ شیشه‌ی دهیت

چالاکى

بۇ مال يان بۇ قوتابخانى

بەرزىوونا ئاقى

١. دوو قەدارىن يەكسان ژئاقي دى كەينه دناف دوو كۆپىن وەكەھەقىدا.
٢. ھەر كۈپەكى دى ھىلەكى لسەر كىشىم دا نىشانا ئاستى ئاقى دياركەم
٣. دى كۈپەكى ژوان ب پارچەكا پلاستىكى نخىقىم
٤. دى ھەردۇو كۈپا بۇ ماۋى سى رۆزى دانمە رەخ ئىك.
٥. دى بەحسى تىببىنيا خۆكەم، چىل ئاقى هات دەر كۈپەكى دا؟ و بۇچى؟

گوهى خۆ دەممە دەنگان

١. دى چاقين خۆگرم و ھىمن روينم بۇ دەممى خولەكەكى نا ئاخقىم و نا لقىم.
٢. ب ھشىارى دى گوهى خۆ دەممە دەنگانل دەرورىيەرىن خۆ.
٣. وىننەن وان تشتان دى كىشىم ئەۋىن وان دەنگىن من گوھلىيپۇين دەرئىخن.
٤. ل گەل ھەقالى خۆ يان ئىك ژ كەسانىن خىزانى خۆ، لسەر وان دەنگىن مە پىكقە گوھلىيپۇين دى بەراوردى كەم.

ساخله‌میامه

پویته‌دان ب لهشین مه

۱۴۴

کۆئەندامى ھەناسى

۱۴۵

کۆئەندامى دەمارى

۱۴۶

کۆئەندامى زەقلىكى (ماسولكەيى) و پەيكتەرى ھەستى

کوئهندامی ههناسی

دەمی ئەز ههناسى دكەم كۆئهندامى

ههناسى بكاردىئىن. ژ پشکىن

كۆئهندامى ههناسى، دەف، دفن(لوقت)،

سيھ.

چەوا دى چاقدىر يا كۆئهندامى ههناسى كەم.

- چ تشتان نا كەمه ددفنا خورا.

يارىكىن هارىكارييا سىھىن

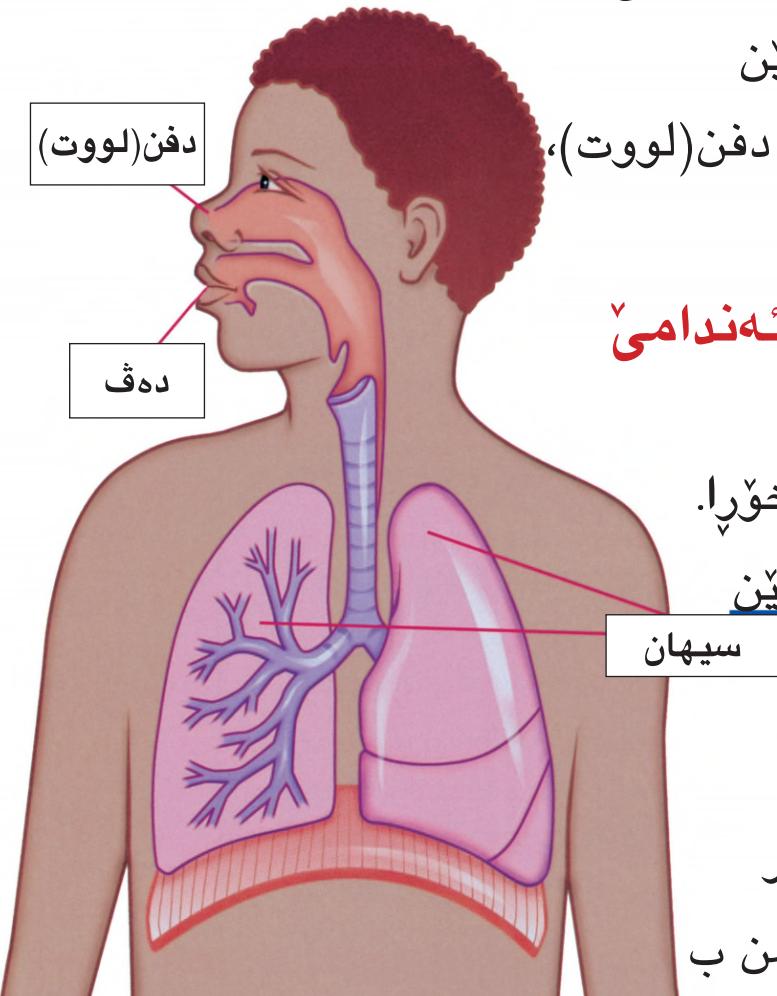
من دكەن.

- دەمى غارددەم يان بسىر

ئەقرازىيەكى دكەقىم. بلەزتر

ههناسى دكەم و سىھىن من ب

ھىز دكەقىن.

چالاكى :

.....

۱. دى هەولدم تىشەكى بىزىم دەمى هەواي ھەلدكىشىم.

دى هەولدم تىشەكى بىزىم و ئەز هەواي ژ دەقى خۇ دەردئىخىم. كىشك

ژوان بساناھىتىرى؟

کوئندامی دهماری

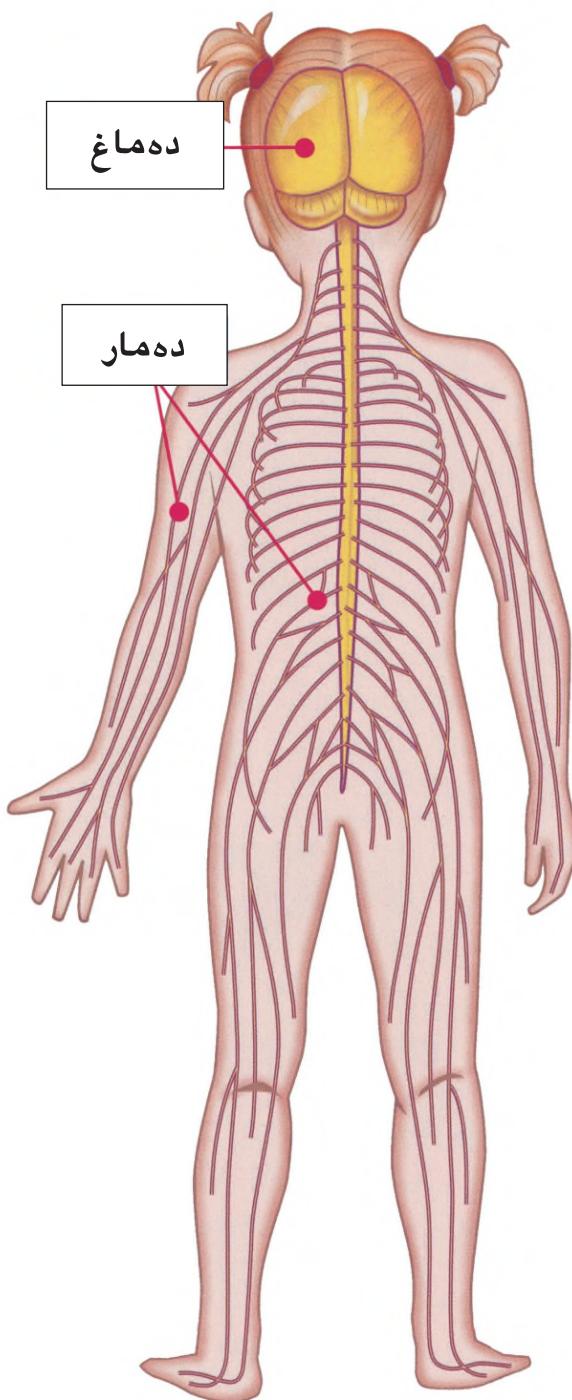
کوئندامی دهماری زهقله کین من بکار دئیخن و ئاگه هداريا من دکهن کا
چ ل دهورو بېرین من ھەيە.

چاقدیریا کوئندامی دهماری

پىدقييە دهمه کى باش بنقۇم، نقتىن
دهماغى من تەنا دكەت.

چالاکى

داخوازى ژەفالە کى خۆ يى پۆلى
بکە دا چاقىن تە گرىيدەت.
کوپە کى پېركەت ژئاقا سار و ئىكى
دى ژئاقا گەرم، پاشى تبلەكا خۆ
بکە دناف کوپە كىدا و ئىكادى
دناف كۆپى دووىدە.
ئەرى دى شىى كوبى ئاقا سار تىدا
جودا كەى ژوى يى ئاقا گەرم تىدا؟

کوئهندامی زهقلهکی و پهیکه ری ههستی

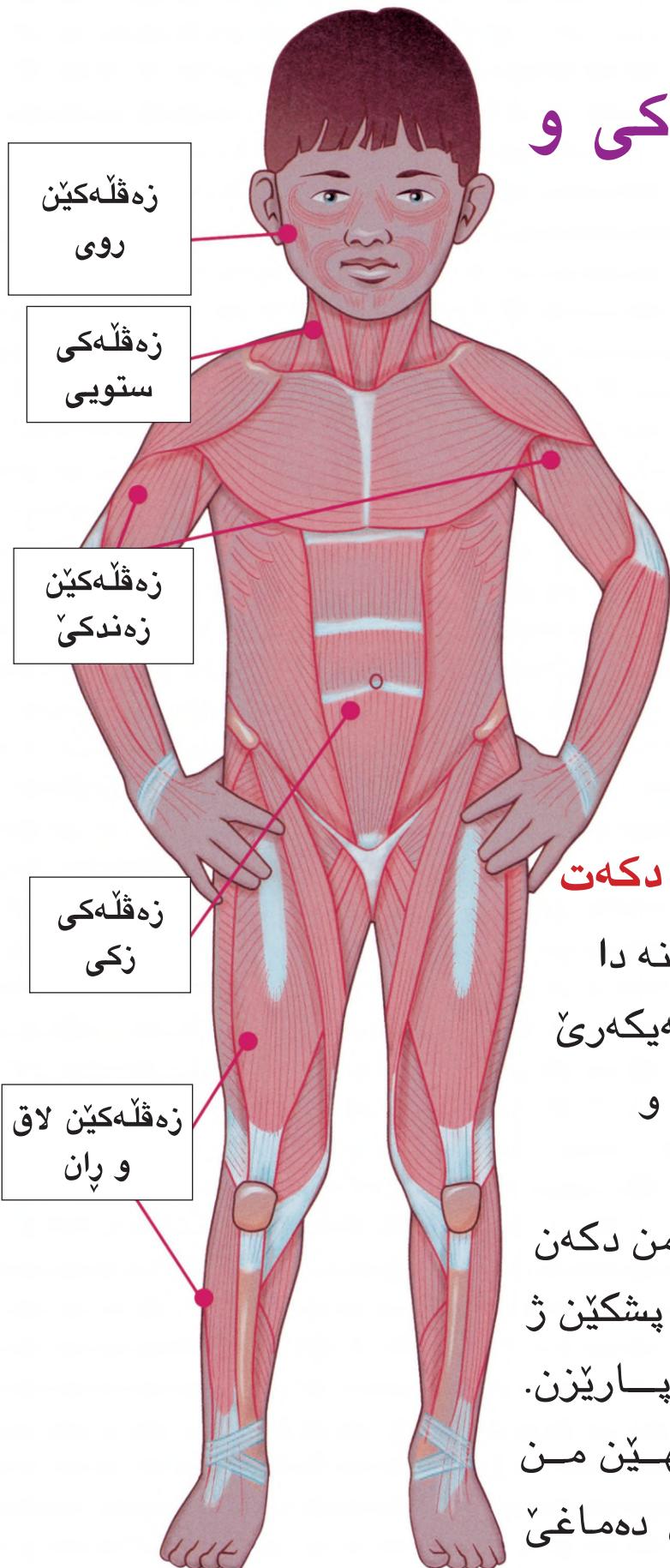
کوئهندامی زهقلهکی

زهقلهکین لهشی من هاریکاریيا من دکهن بو لقینی، دهمی چاقین من دزولاقوتن و دهمی غارددتم و دهمی دخوم ئەز زهقلهکین خۆ بکاردئىنم.

کاری پهیکه ری ههستی دکەت

ههستىيىن من پىكىفه دگرىداينه دا پهیکه ری ههستى پىكىبىن. پهیکه ری ههستى لهشی من هەلدگىت و شىوهى ددھتى.

هندەك ههستىك هاریکارىيا من دکهن دا ب لقىم، هندەكىن دى چەند پېشكىن ژ ناقدايىن لەشى من دپارىزىن. پەراسىيىن من دل و سىھىن من دپارىزىن. كلوخى سەرئ من دەماغى من دپارىزىت.

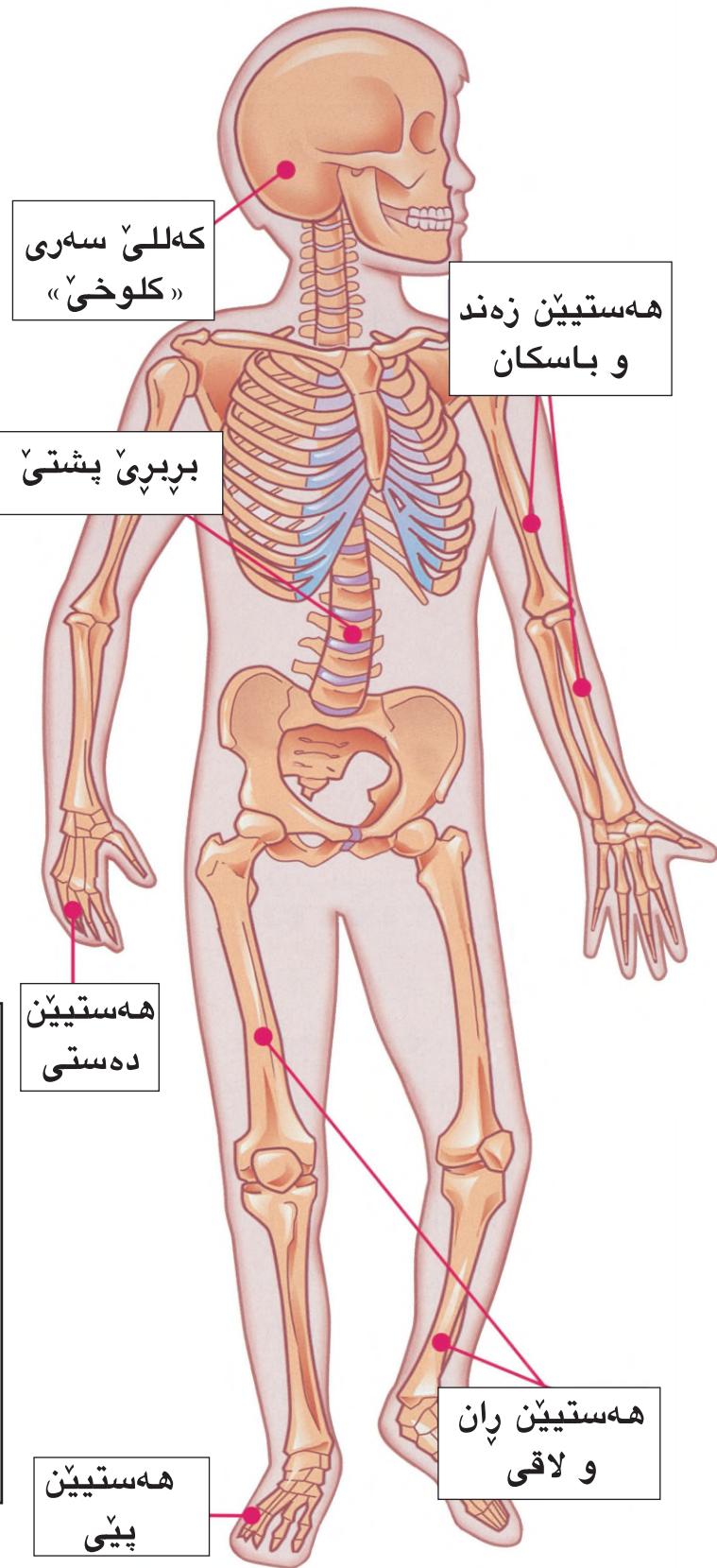
پاراستنا ساخله میا ههستی و زهقله کان

ئەز دشىم ھىزما ھەستىك و زهقلەكىن
خۇ و ساخلەمیا وان ب پارىزم.
وەرزشا رۆزانە ھارىكارىيما مانا
ھىزما ھەستىك و زهقلەكىن مە دکەت.

پىدەقىيە بەرى يارىيا و وەرزشىكىنى
زهقلەكىن خۇ خاڭ بىكەم، خوارنا
خۇراكى ساخلم ھەستى و
زهقلەكىن من ب سلامەتى دەھىلىت.

چالاکى

دفنا خۇب لقىنه، ئەزمانى خۇ
دەربىيىخە، ناڭ چاقىن خۇ بىكەگرى،
بىكە كەنى. ئەرى زهقلەكىن خۇ دى
بىكارئىنى؟

بارستایی

چەندىيا وى مادىدەيە يى د تەنەكىدا ھەمى.
(١٠٣)

ئاميرى مۆزىكى

ئاميرەكە بكاردھىت بو ژەنینا موزىكى. (١٣٧)

ب زاخ

ئاخى باشتىرلى دكەت بۆ گەشەكىنا
پووهكى. (٤٥)

ئاخ

چىنا سەرقە و هويرە ژ روپى ئەردى. مروق
ئاخى بكاردىئىنەت بۆ چاندىنا وان رووهكىن
خۆراكى بو دابىن دكەت. (٦٧)

بەستىبۇون

كىيارەكە شل دھىتە گوھۇرىن بولەنى رەق.
(١١٨)

ب

بەرھەم

ئەو تىشەيى مروق دروست دكەت ژ تىشىن
دى. وەك كراس بەرھەمەكە ژ پەمبى دھىتە
دروستكىن. (٤٨)

پ

تونديا دهنجي

نيشانه بو چهنديا
هيزا دهنجي يان لاوازيا دهنجي. (۱۳۴)

پلا دهنجي

نيشادهت کا دهنج
يى تىزه يان يى
بوره. نهونا كىتكى
تىزتره ژنرپينا
شىرى (۱۳۵)

تىشكى توڭى

تىشكىلەكە توڭى دپارىزىت و بەشهكە ژ بەشىن
توڭى. (۱۸)

پىكۈرە

كرمۆكە ل دور خۇ قوزاخەكى دچنит و دناقدا
دبيته پىكۈرە. (۱۳)

ج

جهى ۋەندىنى

جهەكە كو گيانەوەر خۇ دناقدا دپارىزىت.
(۴۴)

ت

تىكەل

تىشەكە ژ تىكەلكرنا
دوو يان زىدەترا جۆرىن
ماددان پىك دھىت. (۱۲۳)

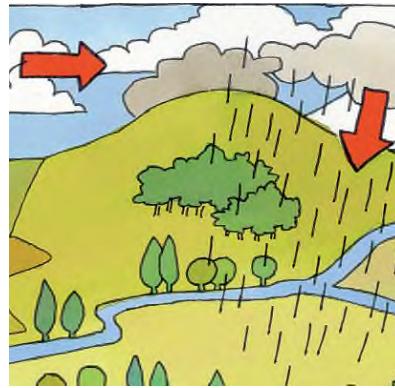

خ

خوییئن حەلیای

يىن دناف ئاخىدا ھەين رووهك پىدقىن خۆ دابىن دكەت دى گەشى كەت و ھېتە گوھۆرین. (١٧)

چ

چەپ دېيت

گوھۆرینا ھەلما ئاقى يە بو دلوپىن بچويكىن ئاقى. (١٩)

خۆگۈن جاندن

ھەر تىتەك ل گيانەورى ھارىكاريا وى دكەت ژىنگەھىدا بىزىت. (٥١)

چەكەرە

پۇوهكەكى نۇي شىنبۇويە گەشى دكەت و دھىتە گوھۆرین. (١٨)

خاپاندىن

شىوهىي گيانەورى ئەوا ھارىكاريا وى دكەت دا خۆقەشىرىت د ژىنگەها خۆ دا. (٥٢)

ح

حەلبۇون

كىيارەكە ماددى رەق دھىتە گوھۆرین بۆ شل. (١٦)

ددریاچه

ئاقەکا راوه‌ستیایە و ھشکاتى ل ده‌ورو به‌رايە.
(٧٠)

دارستان

جەھەکە گەلەك دار و بار لى شىن دبن.
(٦٦)

دەنگ

ھەر تىتەكى مە بھىست دەنگ دى يى بھىز
بىت يان لاوازبىت. (١٣١)

ددانىن ھەمېشەى

ددانىن نوى و تەمامن گەشى دكەت دا جەھىن
ددانىن شىرى بگرن، مروققى پىگەھەشتى ٣٢
ددانىن ھەمېشەيى يىن ھەين. (٢٧)

داھاتىن ئەردى

تىتەكە د سرۇشتىدا يى هەى مروق بۆ
دابىنكرنا پىدەقىيەن خۆ بكاردىئىنەت. (٦٥)

دەريا

ئاقەکا سىرە و بەرفەھ و كويىھ. (٧٠)

رویبار

ئاڭا وى ياشرينە و د نهالەكابەر فەھە دا دچىت. (٧٠)

دل

پشکەكە ژلهشى و خوينى پالددهت بۆھەمى پشکىن لەشى (٣٣)

رۇز

نېزىكتىرىن ستىرە بۆ ئەردى . (٨٦)

دوبارە بكارئىنان

دوبارە دى تشتان بكارئىناندا داهاتىن سروشتى بپارىزىن. (٧٨)

ز

زقۇوكا ژيانى

ئەوقۇناغۇن ئەويىن گىانەوەر تىدا دبوورىن ھەر ژ دايىك بۇونى ھەتا مرنى. (١١)

ر

رەق

ئەو دۆخى بتنى يە ژ دۆخىن ماددان كوماددىي تىدا شىوه يەكى تايىھەت ھېبىت. كورسيك تەنەكى رەقە. (١٠٦)

س

سەرمىكوتە

ئەو بەقا بچويكە ئەواز تروكينا ھىكى دەردكەفىت. (١٤)

سەنتىمەتر

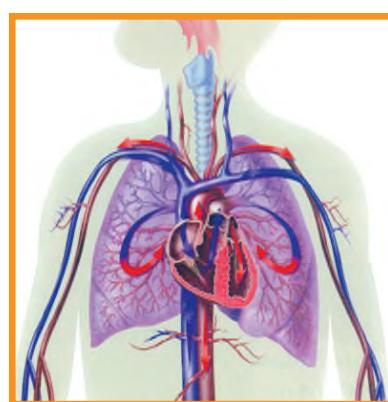
يەكەيە بۆ پىقانا درىزبىي بكاردھىت. درىزاهيا پىنۋىسى رساسى ۱۹ س.م. (۱۰۷)

ش

شىراقا گولى

شلەكى شىنىه گول بەرھەم دئىن، مىشا هنگقىنى شىراقا گولى دمىزىت. (٤٣)

سيھ

دوو پىشىن ژلهشى ھارىكاريا مە دكەن د ھەناسە كرنى دا. (۳۳)

شل

دۆخەكە ژ دۆخىن ماددەي كۆ ماددەي تىدا شىوهىيەكى تايىبەت نىنە. بەلى شىوهىي وى ئامانى وەردگرىت ئەۋى تىدا. (۱۰۸)

ستىر

تەنن ل ئاسمانى رۇوناھى ژوان دەردكەفىت. (۸۶)

گاز

ئەو دۆخى ب تىنېيە ژ دۆخىن
ماددهى كۆ هەمى وى ئامانى
تىدا تىرى دكەت و شىۋى وى
وەردگىرىت. ھەوايى دناش
پىدانكىاندا گازە . (109)

ك

كىم بكارئىنان

چەندەكا كىم ژ داھاتىن سروشتى بكاردىيىنин.
(78)

ل

لەرzin

لەقىنا لەز و هاتن و چوونە. ژىيىن گيتارى
دلهزىن دەمى دەزەنин. (132)

كرموكە

مېرۇوييە د قۇناغا ئىكىدایە ژ قۇناغىن
گەشەكىنا وى پشتى تروكىنا ھىكى. (12)

م

مادده

ئەو تىشىه يى هەمى تەن ژى پىكىدەيت. (101)

گ

گرام

يەكەيە بۆ پىقانا
بارستەي
بكاردەيت. (106)

ه

هلمبوون

کريارهکه ئاقا شل دهیتە گوھۇرىن بو هەلما ئاقى «گازى». (۱۱۷)

م

مشەختبۇون

ژجەن خۆ مشەخت دېيت بۇ جەن دوييردا خوارنى بىدەست خۆقە بىخىت. ھندەك وەردەك ل وەرزى زقستانى مشەخت دېيت. (۵۴)

ھوا

ژداھاتىن ئەردى يە ئەم نەشىئن بېيىن و تام و بىيھىن بىھىن. (۷۳)

ملايىتر

يەكەيە بۇ پىقاتا قەبارى شلى بكاردەت. (۱۰۸)

ھېق

گەشترين تەنە ب شەقى د ئاسمانىدا ھەي. (۸۶)

ن

نەفت

ژىدەرەكە ژ ژىدەرىن ئەردى. (۷۷)

ههساره

تهنین مهزنن د بوشای دال دوّر روژئ
دزفرن. (۸۷)

و

وزه

ئەوه كولەشى پىدەتى پى هەيە بو لقىنى و
كاركىنى و گەشهىرىنى. (۲۹)

